

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

Evidenčné číslo: 101006/I/2022/36114638559076612

AKTUÁLNE OTÁZKY DAŇOVEJ POLITIKY SR
Diplomová práca

2022

Bc. Alexandra Schwarzová

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

AKTUÁLNE OTÁZKY DAŇOVEJ POLITIKY SR

Diplomová práca

Študijný program:	Daňovníctvo a daňové poradenstvo
Študijný odbor:	Ekonómia a manažment
Školiace pracovisko:	Katedra financií
Vedúci záverečnej práce:	doc. Ing. Alena Zubaľová, PhD.

Bratislava 2022

Bc. Alexandra Schwarzová

Pod'akovanie

Touto cestou by som sa chcela veľmi pekne poďakovať svojej školiteľke p. doc. Ing. Alene Zubaľovej, PhD, za jej cenné rady a usmernenie pri písaní svojej záverečnej práce.

ABSTRAKT

SCHWARZOVÁ, Alexandra. *Aktuálne otázky daňovej politiky SR*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; Katedra financií. – Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Alena Zubaľová, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2022, 62 s.

Záverečná práca je vypracovaná na tému Aktuálne otázky daňovej politiky SR. Cieľom záverečnej práce bolo zosumarizovať jednak „aktuálne“ otázky daňovej politiky pretransformované do konkrétnych zmien v slovenskom daňovom systéme. Zhodnotiť niektoré už existujúce „opatrenia“ v súvislosti s ich dopadom na daňové subjekty a na verejné financie (príjmy) celkovo. Práca je rozdelená do 5 kapitol. Obsahuje 10 grafov, 10 tabuliek a 3 schémy. Prvá kapitola sa venuje definovaniu daňovej politiky, ako súčasti hospodárskej a fiškálnej politiky. Na danú tému sme skompletizovali názory domácich i zahraničných autorov. Charakterizuje behaviorálne aspekty daňovej politiky a sumarizuje súčasné trendy zdaňovania v krajinách OECD. Druhá kapitola predstavuje hlavný cieľ a vedľajšie ciele záverečnej práce. Tretia kapitola charakterizuje metodiku práce a metódy skúmania, ktoré sme v práci využili na dosiahnutie stanovených cieľov. Štvrtá kapitola sa zaoberá analýzou zmien v daňovej legislatíve a zhodnocuje možné dopady týchto zmien na verejné financie a daňové subjekty. Posledná kapitola sa venuje vplyvu súčasnej ekonomickej situácie na rozpočet verejnej správy.

Kľúčové slová:

daňová politika, verejné financie, priame dane, zdaňovanie príjmov, daňová legislatíva

ABSTRACT

SCHWARZOVÁ, Alexandra. *Current tax policy issues in the Slovak Republic*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of National Economy; Department of Finance. – Advisor of the thesis: doc. Ing. Alena Zubaľová, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2022, 62 p.

The final thesis is elaborated on the topic Current tax policy issues in the Slovak Republic. The aim of the final thesis was to summarize both the "current" issues of tax policy transformed into specific changes in the Slovak tax system, but also the evaluation of some existing "measures" in relation to their impact on tax entities and public finances (revenues) in general. The thesis is divided into 5 chapters. It contains 10 graphs, 10 tables and 3 schemes. The first chapter deals with the definition of tax policy as part of economic and fiscal policy. We have completed the opinions of domestic and foreign authors on this topic. It defines the behavioural aspects of tax policy and summarizes current taxation trends in OECD countries. The second chapter presents the main goal and secondary goals of the final thesis. The third chapter characterizes the methodology and research methods that we used in the to achieve the goals. The fourth chapter deals with the analysis of changes in tax legislation and evaluates the possible effects of these changes on public finances and tax entities. The last chapter deals with the impact of the current economic situation on the public administration budget.

Keywords:

tax policy, public finances, direct taxes, income taxation, tax legislation

OBSAH

Zoznam skratiek a značiek.....	8
Zoznam tabuliek	9
Zoznam grafov	9
Zoznam schém.....	10
Úvod	11
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	13
1. 1 Daňová politika ako súčasť hospodárskej a fiškálnej politiky	13
1. 1. 1 <i>Daňová politika ako súčasť hospodárskej a fiškálnej politiky z pohľadu známych ekonómov.....</i>	<i>17</i>
1. 1. 2 <i>Behaviorálne aspekty daňovej politiky</i>	<i>19</i>
1. 2 Súčasné trendy zdaňovania v krajinách OECD	23
2 Cieľ práce	31
3 Metodika práce a metódy skúmania	32
4 Výsledky práce	34
4. 1 Analýza legislatívnych zmien v oblasti priamych daní za obdobie rokov 2012 – 2021 a ich dopady na daňové subjekty a verejné financie	34
4. 1. 1 <i>Sadzba dane z príjmov právnických osôb.....</i>	<i>34</i>
4. 1. 2 <i>Uplatňovanie paušálnych výdavkov pri príjmoch fyzických osôb</i>	<i>37</i>
4. 1. 4 <i>Sociálne aspekty v zdaňovaní príjmov fyzických osôb</i>	<i>42</i>
4. 2 Vplyv pandémie Covid-19 na daňovú legislatívu v oblasti priamych daní v Slovenskej republike	48
4. 2. 1 <i>Odklad platenia preddavkov na daň z príjmov.....</i>	<i>49</i>
4. 2. 2 <i>Odpočet daňovej straty.....</i>	<i>51</i>
5 Diskusia.....	54
Záver	57
Zoznam použitej literatúry	60

Zoznam skratiek a značiek

DPH	daň z pridanej hodnoty
HDP	hrubý domáci produkt
PO	právnická osoba
FO	fyzická osoba
SZČO	samostatne zárobkovo činná osoba
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
SR	Slovenská republika
EÚ	Európska únia
NČZD	nezdaniteľná časť základu dane
NČZDD	nezdaniteľná časť základu dane na daňovníka
MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
DPPO	daň z príjmov právnických osôb
SDPO	sadzba dane z príjmov právnických osôb
SSC	príspevky na sociálne zabezpečenie
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OEEC	Organizácia pre európsku ekonomickú spoluprácu

Zoznam tabuliek

<i>Tabuľka č. 1</i> Vývoj sadzieb dane z príjmov právnických osôb	35
<i>Tabuľka č. 2</i> Vývoj výnosov z daní z príjmov právnických osôb	36
<i>Tabuľka č. 3</i> Vývoj paušálnych výdavkov počas sledovaného obdobia (2012-2021)	39
<i>Tabuľka č. 4</i> Výpočet výšky daňovej povinnosti v rokoch 2012 a 2013.....	40
<i>Tabuľka č. 5</i> Výpočet výšky daňovej povinnosti v rokoch 2016 a 2017.....	41
<i>Tabuľka č. 6</i> Výpočet čistého príjmu a daňovej povinnosti (daňové preddavky) v prípade uplatnenia a neuplatnenia odpočítateľnej položky na zdravotné poistenie v roku 2019 (uvedené v eurách).....	46
<i>Tabuľka č. 7</i> Výpočet čistého príjmu a daňovej povinnosti (daňové preddavky) v prípade neuplatnenia odpočítateľnej položky na zdravotné poistenie v roku 2021 (uvedené v eurách)	47
<i>Tabuľka č. 8</i> Prehľad daňových výdavkov podľa ich účelu (v tis. eur).....	48
<i>Tabuľka č. 9</i> Výpočet poklesu tržieb porovnaním tržieb aktuálneho mesiaca roku 2020 s tržbou rovnakého mesiaca roku 2019.....	50
<i>Tabuľka č. 10</i> Výpočet poklesu tržieb na základe porovnania s výškou tržieb za február 2020	50

Zoznam grafov

<i>Graf č. 1</i> Lafferova krivka	21
<i>Graf č. 2</i> Pomer daní k HDP v krajinách OECD v rokoch 2019 a 2020 (v % HDP)	25
<i>Graf č. 3</i> Zmeny v pomeroch daní k HDP v krajinách OECD (uvedené v p. b.; 2019 – 2020, 2010 -2020).....	26
<i>Graf č. 4</i> Daňový mix v krajinách OECD v roku 2019 (uvedené ako % celkových daňových príjmov).....	28
<i>Graf č. 5</i> Porovnanie štruktúry daňových príjmov Slovenskej republiky s priemerom OECD za rok 2019 (uvedené v %)	29
<i>Graf č. 6</i> Podiel odvodov na sociálne zabezpečenie v krajinách OECD za rok 2019 (uvedené ako % z celkových sociálnych odvodov)	30
<i>Graf č. 7</i> Vývoj daňových príjmov na základe zmeny sadzby dane.....	37

<i>Graf č. 8</i> Vývoj výšky zamestnaneckej prémie v období 2009 - 2021 (uvedené v eurách)	43
<i>Graf č. 9</i> Vývoj schodku rozpočtu verejnej správy za rok 2021 (v % HDP)	54
<i>Graf č. 10</i> Negatívne a pozitívne vplyvy na vývoj schodku verejnej správy za rok 2021 (v mil. eur).....	55

Zoznam schém

<i>Schéma č. 1</i> Daňová politika ako súčasť hospodárskej a fiškálnej politiky	14
<i>Schéma č. 2</i> Ciele daňovej politiky.....	15
<i>Schéma č. 3</i> Ciele diplomovej práce	31

Úvod

Daňová politika, ako súčasť finančnej politiky štátu zohráva významnú úlohu. Výber daní zabezpečuje financovanie verejných výdavkov, ktoré slúžia pre zlepšenie ekonomickej a životnej úrovne v danej krajine. Daňová politika zohľadňuje ako mikroekonomické, tak aj makroekonomické aspekty štátu. V rámci mikroekonomického aspektu, daňová politika podporuje rozvoj podnikateľského prostredia, v dôsledku čoho stimuluje prílev prostriedkov do štátneho rozpočtu. Z makroekonomického pohľadu ide o podporu rozvoja hospodárstva, ako udržateľný ekonomický rast, cenová stabilita, či zamestnanosť. Hlavným cieľom daňovej politiky je zabezpečenie finančných prostriedkov do štátneho rozpočtu prostredníctvom výberu daní. Na druhej strane musí však daňová politika dbať na to, aby daňové zaťaženie bolo pre jednotlivcov primerané. V prípade neprimeraného zaťaženia daňových subjektov vzniká situácia, kedy klesá podnikateľská aktivita a stúpajú daňové úniky a vyhýbanie sa plneniu daňovej povinnosti, čo v konečnom dôsledku zhoršuje ekonomickú situáciu daného štátu.

V záverečnej práci s názvom Aktuálne otázky daňovej politiky SR bude pozornosť venovaná aktuálnym „problémom“ daňovej politiky, ktoré sú predmetom súčasných odborných diskusií v Slovenskej republike. V diplomovej práci priblížime prijaté zmeny v zákone o dani z príjmov, nakoľko je prioritnou snahou vlády prostredníctvom legislatívnych zmien a opatrení eliminovať negatívne dopady zdanenia na daňové subjekty.

Diplomová práca je rozdelená do 5 kapitol. V prvej kapitole definujeme súčasný stav riešenej problematiky tak na Slovensku, ako aj v krajinách OECD. Charakterizujeme daňovú politiku z hľadiska jej postavenia v rámci hospodárskej a fiškálnej politiky. Obsahom prvej kapitoly je aj prehľad názorov domácich, ako aj zahraničných známych ekonómov na daňovú politiku vnímanú v spojitosti s hospodárskou a fiškálnou politikou. Behaviorálne aspekty daňovej politiky a rovnako súčasné trendy zdaňovania v krajinách OECD sú tiež rozpracované v tejto časti predkladanej diplomovej práce. Druhá kapitola diplomovej práce sa zameriava na vymedzenie hlavného cieľa. V tejto kapitole sú taktiež definované parciálne ciele, pomocou ktorých je možné dospieť k stanovenému primárnemu cieľu práce. Tretia kapitola charakterizuje metódy a metodiku práce, ktoré sme si na dosiahnutie vytýčených cieľov v záverečnej práci zvolili. V obsahu štvrtej kapitoly sú odprezentované jednotlivé výsledky práce. Za výsledky našej diplomovej práce považujeme rozbor jednotlivých zmien v daňovej legislatíve a zhodnotenie možných

dopadov na daňové subjekty, ktoré majú v podobe zmeny predovšetkým verejných príjmov dopad aj na verejné financie. Zistenia následne analyzujeme a pre prehľadnosť sme zvolili grafické znázornenie. Pre lepšiu interpretáciu výsledkov v práci hodnotíme dopady jednotlivých zmien na konkrétnych príkladoch. V následnej diskusii, v piatej kapitole, sa venujeme bližšie otázke efektívnosti prijatých zmien v daňovej legislatíve a taktiež zhodnoteniu pozitívnych, ako aj negatívnych dopadov na verejné financie.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Jedným z hlavných cieľov daňovej politiky je snaha o zabezpečenie takého daňového zaťaženia, ktoré bude prijateľné z pohľadu daňových subjektov a dlhodobo udržateľné z pohľadu vlády.

1. 1 Daňová politika ako súčasť hospodárskej a fiškálnej politiky

„Daňová politika je spojená s využívaním a uplatňovaním daní ako nástrojov, ktoré slúžia na ovplyvňovanie makroekonomických a mikroekonomických procesov vo vnútornej ekonomike.“¹

Pri charakterizovaní daňovej politiky sa môžeme oprieť o tvrdenie, že daňová politika predstavuje súhrn jednotlivých opatrení a nástrojov štátu, pomocou ktorých je možné riadiť daňovú sústavu v súlade so svojimi ekonomickými cieľmi a zámermi.²

Daňovú politiku je možné chápať v širšom a užšom slova zmysle. V širšom chápaní je súčasťou hospodárskej politiky a z užšieho pohľadu ide o súčasť fiškálnej politiky. Daňová politika, ako súčasť hospodárskej politiky, sa začala formovať na prelome stredoveku a novoveku, kedy sa postupne začínal intenzívnejšie vnímať význam daní.³ Hospodárska politika sa štandardne označuje ako súhrn opatrení štátu. Ide v podstate o súhrn cieľov, nástrojov, rozhodovacích procesov a opatrení v jednotlivých oblastiach ekonomiky. Hospodársku politiku môžeme definovať v širšom zmysle ako akékoľvek formy štátnych intervencií, či už do makroekonomickej alebo mikroekonomickej sféry hospodárstva. Ide najmä o podporu ekonomického rastu, stanovovanie výšky daňového a odvodového zaťaženia, verejných rozpočtov atď. Užší kontext hospodárskej politiky

¹ SCHULTZOVÁ, Anna a kol. *Daňové sústavy štátov Európskej únie*. Bratislava: Ekonóm. 2012. 11 s. ISBN 978-80-225-3457-4.

² BEŇOVÁ, Elena a kol. *Financie a mena*. Bratislava: Wolters Kluwer. 2007, 118 s. ISBN 80-8078-0315.

³ ČERVENÁ, Karolína – VARTAŠOVÁ, Anna. *Základy zdaňovania (v interakcii ekonómie a práva)*. Vysokoškolská učebnica. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. ISBN 978-80-574-0013-4. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://unibook.upjs.sk/img/cms/2021/pravf/zaklady-zdanovania.pdf> [cit. 2021-11-24].

zahŕňa predovšetkým nástroje slúžiace na ovplyvňovanie kľúčových makroekonomických premenných.⁴

Ak chce štát prostredníctvom svojej hospodárskej politiky korigovať určité oblasti v ekonomike, využíva parciálne politiky, ktoré sú jej súčasťou. Medzi tieto politiky zaraďujeme aj daňovú politiku.

Schéma č. 1 Daňová politika ako súčasť hospodárskej a fiškálnej politiky

Zdroj: vlastné spracovanie podľa LISÝ a kol. 2007. *Ekonomia v novej ekonomike*.

Daňová politika teda slúži ako; nástroj na plnenie cieľov hospodárskej politiky (dlhodobý udržateľný ekonomický rast, zamestnanosť, cenová stabilita, rovnováha platobnej bilancie, prerozdeľovanie dôchodkov atď.), pričom využíva dane na ovplyvňovanie ekonomických procesov a činností. Prostredníctvom daní môže štát regulovať fungovanie trhu a tým zabezpečiť dlhodobú prosperitu. Pri ovplyvňovaní jednotlivých činností sa štát riadi určitými pravidlami a postupmi, ktoré môžeme označiť ako zásady zdaňovania, ktoré využíva v prípade hospodárskej prosperity či stagnácie. Ak sa štát v období prosperity rozhodne použiť reštriktívnu hospodársku politiku,⁵ dopady sa prejavujú predovšetkým zvýšeným daňovým zaťažením subjektov. Zvýšené daňové zaťaženie je spôsobené zvyšovaním jednak daňových sadzieb, či obmedzovaním daňových úľav, ktoré povedie k útlmu podnikateľskej aktivity a poklesu agregátneho dopytu. Naopak, pri realizácii expanzívnej hospodárskej politiky,⁶ v období stagnácie, dochádza

⁴ LAČNÝ, Martin. *Významové odtiene pojmu hospodárska politika*. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://www.unipo.sk/public/media/21957/11%20Lacny.pdf> [cit. 2022-01-18].

⁵ Reštriktívna hospodárska politika je zameraná na obmedzovanie či brzdenie ekonomického rastu.

⁶ Expanzívna hospodárska politika je zameraná na podporu či zvyšovanie ekonomického rastu.

k znižovaniu daňového zaťaženia u daňových subjektov. Je to z dôvodu znižovania daňového základu, či uplatňovania výraznejších daňových úľav, následkom čoho je posilnená podnikateľská aktivita, celková spotreba či zvýšenie zamestnanosti na trhu práce.⁷

Zmysluplná daňová politika by mala dbať ako na dlhodobé, tak aj na krátkodobé ciele. Pod krátkodobými cieľmi máme na mysli orientáciu na príjmovú stránku verejných financií, t. j. dostatočného príjmu do štátneho rozpočtu. V prípade dlhodobých cieľov ide o ciele makroekonomického charakteru, napríklad kontrola nad infláciou, pretože vysoká inflácia môže viesť k taxflácii.⁸ Taktiež je dôležité dbať na ciele daňovej politiky podľa zamerania na mikroekonomickú či makroekonomickú sféru. Podľa Schultzovej⁹ možno rozdeliť ciele daňovej politiky do dvoch skupín.¹⁰

Schéma č. 2 Ciele daňovej politiky

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SCHULTZOVÁ a kol. 2011. *Daňovníctvo – Daňová teória a politika I.*

⁷ ČERVENÁ, Karolína – VARTAŠOVÁ, Anna. *Základy zdaňovania (v interakcii ekonómie a práva)*. Vysokoškolská učebnica. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. ISBN 978-80-574-0013-4. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://unibook.upjs.sk/img/cms/2021/pravf/zaklady-zdanovania.pdf> [cit. 2021-11-24].

⁸ Termín taxflácia označuje ekonomický jav, kedy vplyvom rastu daňových sadzieb a inflácie dochádza k zníženiu čistých reálnych dôchodkov.

⁹ SCHULTZOVÁ, Anna a kol. *Daňovníctvo – Daňová teória a politika I.*, Bratislava: Iura Edition. 2011. 260 s. ISBN 978-80-8078-407-2. S. 12.

¹⁰ ČERVENÁ, Karolína – VARTAŠOVÁ, Anna. *Základy zdaňovania (v interakcii ekonómie a práva)*. Vysokoškolská učebnica. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. ISBN 978-80-574-0013-4. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://unibook.upjs.sk/img/cms/2021/pravf/zaklady-zdanovania.pdf> [cit. 2021-11-24].

V užšom význame môžeme chápať daňovú politiku ako súčasť fiškálnej politiky, ktorá bezprostredne pôsobí na verejné financie štátu (prostriedky smerujúce do verejného sektora). Fiškálna politika predstavuje ucelený komplex opatrení, ktorými je schopná vláda ovplyvniť ekonomiku. Inak povedané, štát používa dane na dosiahnutie ekonomických, sociálnych, politických či národohospodárskych cieľov. Prostredníctvom výberu daní je vláda schopná ovplyvňovať jednotlivé procesy v ekonomike.¹¹

Na dosiahnutie cieľov fiškálna politika využíva nástroje, ktoré delíme na automatické stabilizátory (vstavané) a zámerné opatrenia.

Automatické stabilizátory v ekonomike pôsobia automaticky a po ich zavedení nevyžadujú ďalšie aktivity štátnych orgánov. Mechanizmus vstavaných stabilizátorov má za prioritný cieľ regulovať agregátny dopyt a tak zmierniť a ovplyvniť výkyvy v hospodárstve. Podľa ekonómov Samuelsona a Nordhausa¹², automatické zabudované stabilizátory fungujú tak, že čiastočne znižujú každý výkyv v ekonomike, avšak nemôžu celkom odstrániť ekonomický problém.

Medzi automatické opatrenia (stabilizátory) zaradujeme:

- mechanizmus zmien v progresivite zdanenia,
- poistenie v nezamestnanosti a poskytnutie podpory,
- iné formy sociálneho poistenia a sociálnej pomoci,
- štátny výkup prebytkov poľnohospodárskej produkcie,
- subvencie k cenám poľnohospodárskych produktov.

Zámerné opatrenia fiškálnej politiky sa od vstavaných stabilizátorov líšia tým, že vyžadujú jednorazové rozhodnutie štátnych orgánov. Primárnym cieľom týchto opatrení je zvýšenie účinnosti fiškálnej politiky.

Medzi zámerné opatrenia zaradujeme:

- zmeny v daňových zákonoch (daňové sadzby),

¹¹ GÚČIK, Marian a kol. *Manažment cestovného ruchu - Daňová politika v cestovnom ruchu*. Knižnica cestovného ruchu, Banská Bystrica: Slovak - Swiss Tourism. 2 prepracované vydanie. 2010. 198 s. ISBN 978-80-89090-67-9.

¹² SAMUELSON, Paul A. – NORDHAUS, William D. *Ekonomika I*. 1 vyd. 1992. 382 s. Bratislava: Bradlo. ISBN 80-7127-03X.

- zmeny v zákonoch o sociálnom zabezpečení (podpora v nezamestnanosti),
- zmeny v štruktúre a výške výdavkov verejných rozpočtov.

1. 1. 1 Daňová politika ako súčasť hospodárskej a fiškálnej politiky z pohľadu známych ekonómov

„V ekonomickej teórii sa stretávame s množstvom prístupov, koncepcií a modelov ako vnímať problematiku daní, zdaňovania a daňovej politiky - ako súčasti hospodárskej politiky. V moderných demokraciách je výrazne ovplyvňovaná existujúcim politickým zoskupením v domácej ekonomike, ale zároveň aj vytvoreného nadnárodného celku, ktorého je konkrétna krajina súčasťou.“¹³

Samotné ponímanie a formovanie daňovej politiky vyplýva z rôznych teoretických východísk, preto uvádzame niekoľko názorov na daňovú politiku.

Jedným z autorov, ktorých si dovoľíme spomenúť je ekonóm J. Keynes, ktorý pôsobil v 20. storočí. Vplyvom jeho učenia nadobudli dane praktický význam ako nástroj, prostredníctvom ktorého sa ovplyvňuje vývoj ekonomiky. Podľa J. Keynesa¹⁴ dane zohrávajú významnú úlohu a z tohto dôvodu navrhoval, zdôvodňoval a podporoval regulačné zásahy štátu do ekonomiky. Ďalej vysvetľoval, že dane slúžia na elimináciu a zmiernenie negatívnych účinkov recesie. Pomocou nich štát môže regulovať ekonomický rast a to prostredníctvom znižovania resp. zvyšovania daňového zaťaženia. Na základe týchto tvrdení, môžeme konštatovať, že sa vo veľkej miere venoval vo svojich dielach aj daňovej politike.

Podľa názoru ekonóma Z. Šulca,¹⁵ ktorý uvádza v diele *Stát a ekonomika* (2004), predstavuje fiškálna politika, ktorej súčasťou je aj daňová politika jeden z najvýznamnejších nástrojov na reguláciu ekonomiky. Hlavným nástrojom fiškálnej politiky je štátny rozpočet, ktorý môžeme vysvetliť ako centralizovaný peňažný fond štátu.

¹³ ČERVENÁ, Katarína – PRIEVOZNÍKOVÁ, Karin. *Daňová politika verus ekonomická efektívnosť v období krízových javov*. [elektronický zdroj] Dostupné na https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/files/Verejnafinancnicinnost/CervenaKarolina.pdf [cit. 2021-11-02].

¹⁴ Mankiw G. N. - Weinzierl, M. - Yagan, D. *Optimal Taxation in Theory and Practice*. Journal of Economic Perspectives. roč. 23, č. 4, 2009. s. 147-74.

¹⁵ ŠULC, Zdislav. *Stát a ekonomika (Příspěvek k teorii hospodářské politiky)*. 1 vyd. Praha: Karolinum, 2004. 350 s. ISBN 80-246-0817-0.

Rozpočtové príjmy sú v prevažnej miere tvorené daňami, vrátane rôzne nazývanými platbami (napr. poistné) na sociálnu zabezpečenosť, ako napríklad nemocenské, dôchodkové, na politiku zamestnanosti, na zdravotné poistenie a pod. Ak má byť štát čo najefektívnejší, je potrebné myslieť pri uplatňovaní daňovej politiky na jednotlivé faktory. Napríklad vymedzenie predmetu príslušnej dane vrátane prípadných oslobodení od dane, stanovenie spôsobu výpočtu daňového základu, vyváženú štruktúru daní (ide o vzťah medzi priamymi a nepriamymi daňami) a v neposlednom rade primerané rozdelenie daňového zaťaženia na jednotlivé daňové subjekty stanovením daňových sadzieb.¹⁶

Na danú problematiku má podobné stanovisko aj ekonóm Z. Šrein¹⁷, ktorý uvádza, že daňový systém, ktorý je „zrkadlom“ daňovej politiky v praxi, by mal plniť dve dôležité funkcie, a to stimulačnú funkciu, ktorá súvisí s ovplyvňovaním ekonomického správania sa subjektov prostredníctvom daňovej politiky a fiškálnu funkciu, ktorá súvisí hlavne so zabezpečením príjmov do štátneho rozpočtu a verejných rozpočtov. Keďže dane predstavujú dôležitý nástroj na plnenie príjmov verejných rozpočtov, je nutné mať správne nastavenú daňovú politiku.

V rámci pohľadu na daňovú politiku ako zdroja príjmov môžeme uviesť názor J. Czillingovej¹⁸, ktorý uvádza v diele *Daňová sústava* (1999). V rámci príjmovej resp. výdavkovej rozpočtovej politiky by mala daňová politika správne nastaviť výšku a štruktúru daňových príjmov, pričom je dôležité zohľadňovať ekonomické, sociálne a politické podmienky konkrétneho štátu. Rovnovážny a priaznivý rast ekonomiky závisí vo veľkej miere od toho, ako je štát schopný využívať dane a uplatňovať daňovú politiku na stimuláciu rastu hospodárstva a uspokojovanie celospoločenských potrieb.

K. A. Kader v publikácii „Tax Policy and Inclusive Growth“ (2020) uvádza, že dane ovplyvňujú zamestnanosť a investície a taktiež majú vplyv na hospodársky rast. Okrem toho však dane ovplyvňujú aj oveľa širšie aspekty sociálneho blahobytu. Napríklad zohrávajú kľúčovú úlohu pri akomkoľvek prerozdeľovaní, ktoré sa uskutočňuje prostredníctvom štátneho rozpočtu a dane majú takisto vplyv aj na kvalitu životného prostredia a verejné zdravie. Dane sú v konečnom dôsledku prostriedkom na dosiahnutie cieľa, konkrétne na financovanie verejných výdavkov. Tieto výdavky môžu následne ovplyvniť inkluzívny rast.¹⁹

¹⁶ SIVÁK, Rudolf a kol. *Verejné financie*. Bratislava: Wolters Kluwer. 2007. 311 s. ISBN 80-8078-0944.

¹⁷ ŠREIN, Zdeněk. *Mechanismy hospodárskej politiky a Európskej unie*. Ústí nad Labem. 2008. 252-253 s. ISBN 97-8807-4140-778.

¹⁸ CZILLINGOVÁ, Jana a kol. *Daňová sústava*. Bratislava: Ekonóm. 1999. ISBN 80-225-1166-8.

¹⁹ Khaled Abdel-Kader – Ruud A. de Mooij a kol. *Tax policy and Inclusive Growth*. IMF Working Papers. č.

Z uvedených tvrdení, môžeme skonštatovať, že v trhovej ekonomike má daňová politika a nastavenie štruktúry daní dôležité miesto a svojou činnosťou ovplyvňuje celú podnikateľskú sféru, čím výrazne pôsobí na životnú a ekonomickú úroveň obyvateľstva. Taktiež môžeme tvrdiť, že daňová politika nemá presne stanovenú definíciu, no vo väčšine názorov sa nájdu spoločné charakteristiky a stanoviská na túto problematiku. Náš pohľad na danú tematiku sa s týmito názormi úzko stotožňuje, keďže taktiež vnímame daňovú politiku ako jeden z najvýznamnejších nástrojov na reguláciu hospodárstva. Súvisí to najmä s tým, že dane ako také ovplyvňujú príjmy do štátneho rozpočtu a tým vývoj celej ekonomiky štátu.

1. 1. 2 Behaviorálne aspekty daňovej politiky

Oblasť daní a efektívnosti daňovej politiky je stredobodom záujmu tak štátu, Európskej únie a v neposlednom rade aj samotných daňových subjektov. Do popredia sa v súčasnosti dostáva najmä oblasť eliminácie daňových únikov a podvodov posudzovaných nielen z aspektu ich objemu, ale aj motívov, ktoré vplývajú na konanie daňových subjektov. Napriek skutočnosti, že väčšia časť daňových subjektov plní daňovú povinnosť, je stále dosť subjektov, ktoré vyvíjajú činnosti smerujúcej k neodvedeniu alebo kráteniu dane. Motivácia daňovníkov k takému konaniu môže byť ovplyvňovaná rôznymi faktormi vyplývajúcimi z uplatňovanej daňovej politiky, ktorá má preukázateľný dopad na správanie sa daňových subjektov. Existuje niekoľko faktoroch ovplyvňujúcich správanie sa subjektov pri výbere daní. V princípe sú to faktory, ktoré majú dosah na blahobyt daňovníka. Jedným zo spomínaných faktorov je daňové zaťaženie, resp. výška daňovej sadzby, ktorá môže do istej miery ovplyvniť správanie sa subjektov.²⁰

Priame resp. nepriame dane ovplyvňujú individuálny dopyt po spotrebných tovaroch/službách, teda agregátny dopyt²¹, keďže dane prostredníctvom dôchodkového a

271, 2020. s. 38. ISBN 9781513561561.

²⁰ SCHULTZOVÁ, Anna – BENKO, Peter. *Behaviorálne aspekty výberu daní*. Ekonomické rozhlady. 47. Bratislava. 3/2018. 17 s. [elektronický zdroj] Dostupné na https://euba.sk/www_write/files/SK/ekonomicke-rozhlady/2018/er3_2018_schultzovabenko_fulltext.pdf [cit. 2021-11-18].

²¹ ČERVENÁ, Karolína – VARTAŠOVÁ, Anna. *Základy zdaňovania (v interakcii ekonómie a práva)*. Vysokoškolská učebnica. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. ISBN 978-80-574-0013-4. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://unibook.upjs.sk/img/cms/2021/pravf/zaklady-zdanovania.pdf> [cit. 2021-11-24].

substitučného efektu majú možnosť vplývať na ekonomické rozhodnutia daňovníkov. Na základe tohto tvrdenia rozlišujeme dva typy daňových politík.²²

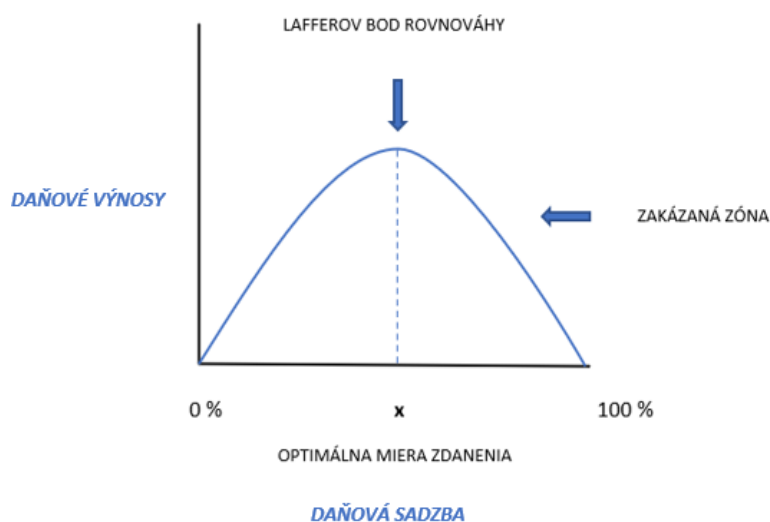
1. Aktívna daňová politika – realizuje sa prostredníctvom priamych a nepriamych daní. Podstatou aktívnej daňovej politiky je snaha vlády poskytnúť výhodu určitým skupinám daňovníkov. Pri nepriamych daniach sa aktívna daňová politika realizuje takmer výlučne pomocou zmeny sadzieb dane. Pri priamych daniach sa aktívna daňová politika môže realizovať napríklad vo forme aplikácie nižšej dôchodkovej dane na určité druhy príjmov.
2. Pasívna daňová politika – pri tomto type daňovej politiky je hlavnou úlohou získanie dostatočného množstva peňažných prostriedkov do verejného rozpočtu.

V tejto súvislosti môžeme spomenúť význam Lafferovej krivky. Lafferova krivka vysvetľuje vzťah medzi daňovými sadzbami a výškou daňových príjmov vybraných vládami. Logika Lafferovej krivky spočíva v tom, že vplyvom rastu daňových sadzieb sa efektívny daňový výber zvyšuje, avšak od určitého bodu, ktorý sa nazýva Lafferov bod, sa napriek rastúcim daňovým sadzbám výnos z daní začne znižovať. Je to spôsobené tým, že pri nadmerne vysokej miere zdanenia sa zvyšuje pravdepodobnosť výskytu daňových únikov, nastáva odliv kapitálu do krajín s nižšou mierou zdanenia (daňové raje), znižuje sa ekonomická aktivita a obyvateľstvo je menej motivované pracovať a tvoriť úspory. Na krivke v grafickom znázornení č. 1 sa nachádzajú dva hraničné body, pri ktorých sa daňový výber rovná nule. V prvom prípade ide o situáciu, kedy sa daňová sadzba rovná 0%, a teda aj výber z takejto sadzby sa bude rovnať nule. V druhom prípade bude pri daňovej sadzbe na úrovni 100% rovnaký nulový daňový výber ako v prvom prípade. Je to zapríčinené tým, že pri 100% sadzbe by daní ľudia neboli ochotní pracovať, pretože by celý svoj dôchodok museli odovzdávať štátu. Pri tvorbe daňovej politiky štátu a určovania sadzieb pre jednotlivé dane vie byť užitočná ďalšia skutočnosť, ktorú Lafferova krivka odhaľuje. Zvýšenie, alebo prípadné zníženie efektívneho výnosu z daní nie je priamo úmerné zvýšeniu ani zníženiu miery zdanenia. Inými slovami, pri zvýšení daňovej sadzby

²² ZUBALOVÁ, Alena – GERULOVÁ, Lukrécia – GEŠKO, Martin. *Daňové teórie a ich využitie v praxi*. Bratislava: Iura Edition, 2008. 198 s. ISBN 978-80-8078-228-3.

z úrovne 10% na úroveň 20% sa výber daní nezvýši dvojnásobne. Rovnako existuje teoretická možnosť, že by pri neopatrnnej manipulácii s daňovou sadzbou mohlo medziročné zvýšenie miery zdanenia priniesť v ďalšom roku dokonca nižší objem vybraných prostriedkov, ako to bolo v predchádzajúcom roku, kedy ešte platila nižšia sadzba.²³

Graf č. 1 Lafferova krivka

Zdroj: vlastné spracovanie podľa KOVÁČ, Filip. 2013. *Lafferova krivka – teória a prax*.

Dôležitým faktorom daňovej spoľahlivosti je teda aj vnímanie výšky zdanenia vo vzťahu k daňovým subjektom. Daňovníci, ktorí vnímajú daňovú sadzbu ako diskriminačnú, budú viac naklonení k daňovým únikom či podvodom. Zmena výšky daňových sadzieb však neznamená automaticky aj zmenu správania sa daňovníkov. Niektoré výskumy²⁴ poukazujú na veľmi nízky až žiadny vplyv zmien daňových sadzieb na výber daní.

Ako ďalší dopad daňovej politiky na správanie sa daňových subjektov môžeme spomenúť regresívne nástroje správy daní. Tým máme na mysli finančné pokuty, penále, hrozba trestného stíhania a pod. Pri tomto postoji vychádzame z hypotézy, že daňovník

²³ KOVÁČ, Filip. *Lafferova krivka – teória a prax*. Problems and prospects of territories socio-economic development. In: Collections of Materials of the 2nd International Scientific Conference. [elektronický zdroj]. 1. vyd. Poland, 2013. 36-37 s. ISBN 978-966-2261-48. Dostupné na https://www.wszia.opole.pl/ebook/1_2013.pdf#page=37 [cit. 2022-02-09].

²⁴ ŠPALEK, Jiří – ŠPAČKOVÁ, Zuzana. *Daňové úniky v laboratoři: Vliv kontextu na ochotu platit daně. (Tax evasion in the lab: How context affects tax compliance.)* In: Politická ekonomie. 2016. Ročník 64, číslo 5. s 524-540. ISSN 0032-3233. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://polek.vse.cz/pdfs/pol/2016/05/02.pdf> [cit. 2022-01-31].

zváži možné riziko postihnutia v prípade nedodržania daňových povinností a je ochotný sa tak vyhnúť nezákonným aktivitám.²⁵

Ekonomovia nevnímajú úlohu daní len pasívne. Inak povedané, nechápu ju len ako zdroj peňažných prostriedkov pre verejné rozpočty, ale aj ich aktívne pôsobenie na daňové subjekty a celý ekonomický systém.²⁶

Vplyv daňovej politiky ako súčasti finančnej politiky sa posudzuje vzhľadom na nasledujúce priority:²⁷

1. podpora investícií; prostredníctvom dani z príjmov fyzických a právnických osôb, ktoré stimulujú rast a investície. Daň z príjmu právnických osôb ovplyvňuje umiestnenie podnikov aj domáce a priame zahraničné investície. Hlavnými určujúcimi činiteľmi hospodárskych účinkov daňovej politiky sú sadzby dane, spôsob vymedzenia základu dane a aspekty dodržiavania daňových predpisov. Produktívne investovanie môže ovplyvňovať zdanenie rôznych zdrojov financovania, forma fiškálnych stimulov a čas, ktorý podniky vynakladajú na dodržiavanie daňových predpisov. Rozdiely v dani z príjmu právnických osôb môžu nadnárodné spoločnosti podnietiť k presunu ziskov z krajín s vysokou daňou do krajín s nízkou daňou,
2. podpora nezamestnanosti; daňovo - odvodové zaťaženie práce ovplyvňuje rozhodnutia jednotlivcov o tom, či a koľko pracovať (ponuka pracovnej sily), aj rozhodnutia zamestnávateľov prijímať pracovníkov, keďže zvyšujú náklady práce (dopyt po pracovnej sile),
3. znižovanie nerovností; hoci EÚ má jeden z najpokročilejších systémov sociálneho štátu na svete, stále existujú niektoré významné nerovnosti. Rastúca akumulácia

²⁵ SCHULTZOVÁ, Anna – BENKO, Peter. *Behaviorálne aspekty výberu daní*. In: Ekonomické rozhlady. Bratislava. 2018, číslo 47. 17 s. [elektronický zdroj] Dostupné na https://euba.sk/www_write/files/SK/ekonomicke-rozhlady/2018/er3_2018_schultzovabenko_fulltext.pdf [cit. 2021-11-18].

²⁶ BURÁK, Emil. *Daňová politika a daňová ilúzia*. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://www.danovecentrum.sk/clanok-z-titulky/danova-politika-a-danova-iluzia.htm> [cit. 2021-11-18].

²⁷ Európska komisia. *Daňový systém*. [elektronický zdroj] Dostupné na https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_taxation_sk_0.pdf [cit. 2021-10-22].

súkromného majetku v Európe za posledných 40 rokov a nárast nerovnosti podnietili intenzívnu verejnú diskusiu o akceptácii spravodlivosti v jednotlivých daňových systémoch. Majetková nerovnosť v súčasnosti presahuje príjmovú nerovnosť. To viedlo k uznaniu skutočnosti, že nerovnosť sa musí riešiť zo spoločnej perspektívy príjmu a majetku. Z dostupných údajov vyplýva, že majetková nerovnosť je mimoriadne významnou otázkou,

4. zabezpečovanie dodržiavania daňových predpisov: dodržiavanie daňových predpisov je dôležitou daňovou otázkou pri zabránení daňových únikov. Daňový únik vo všeobecnosti znamená nelegálne úkony, pri ktorých sa zamlčí alebo opomenie povinnosť zaplatiť daň, t. j. keď daňovník zamlčí daňovým orgánom príjem alebo informácie, v dôsledku čoho zaplatí nižšiu daň, než je zo zákona povinný zaplatiť. Príkladom daňového úniku je nahlasovanie nižších tržieb s cieľom znížiť platby dane z pridanej hodnoty. Ďalší príklad súvisí s nedeklarovanou prácou, pri ktorej sa neuhrádza daň z príjmu fyzických osôb a príspevky sociálneho zabezpečenia. Výpadok príjmov z DPH je však jediným výpadkom daňových príjmov, v súvislosti s ktorým existujú porovnateľné odhady založené na spoločnej metodike pre všetky krajiny EÚ. Výpadok príjmov z DPH je najväčší v Rumunsku, na Slovensku, v Grécku a Litve.

1. 2 Súčasné trendy zdaňovania v krajinách OECD

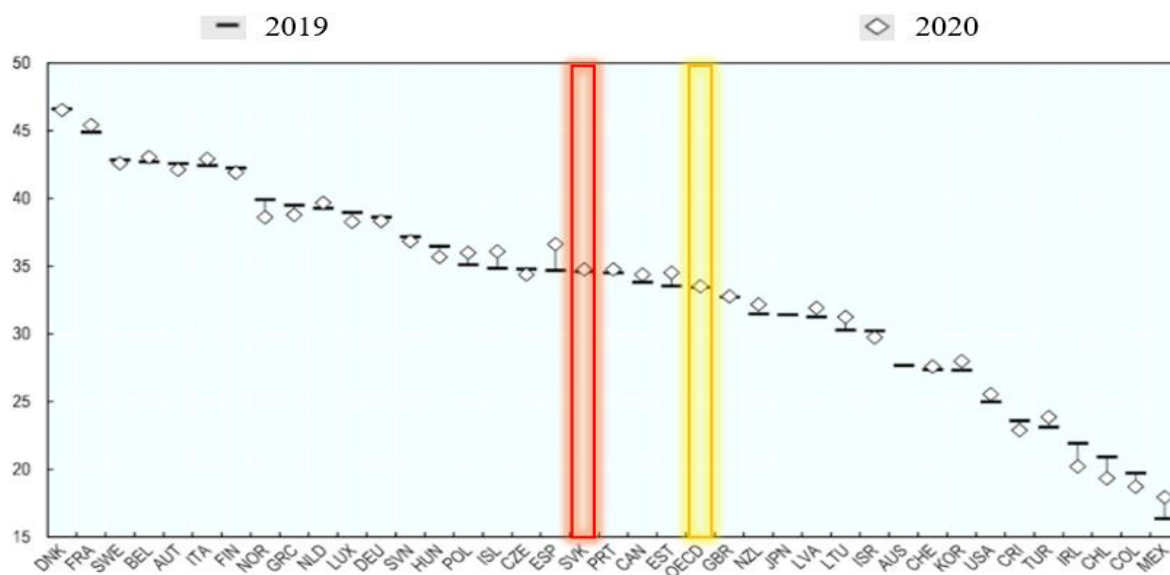
Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) bola zriadená v roku 1961 a tým nahradila Organizáciu pre európsku ekonomickú spoluprácu (OEEC), ktorá vznikla v roku 1948 v súvislosti s Marshallovým plánom. V súčasnosti ju môžeme označiť ako jednu z najsilnejších medzivládnych organizácií. Cieľom organizácie je podpora a rozvoj spolupráce medzi členskými krajinami. Snahou OECD je dosiahnutie čo najvyššieho a trvalo – udržateľného ekonomického rastu a zamestnanosti, ktorá povedie k zvýšeniu životnej a ekonomickej úrovne obyvateľov členských štátov. Jej úmyslom je prispieť k ekonomickému rozvoju svetového hospodárstva. V súčasnosti OECD tvorí skupina štátov v celkovom počte 37. Slovensko vstúpilo do tejto organizácie 14. decembra v roku 2000. Vstupom do členstva OECD získala Slovenská republika možnosť pravidelne sa zapájať do rôznych aktivít a tiež spoločne sa podieľať na globálnych projektoch spoločenstva.

Aj napriek tomu, že vo všeobecnosti daňová štruktúra alebo „daňový mix“ bol v priebehu sledovaného obdobia pomerne stabilný, sa do roku 2019 – posledného roku, za ktorý sú k dispozícii údaje pre všetkých 38 krajín OECD – objavilo niekoľko trendov. Tieto trendy si popíšeme nižšie v bodoch.

Rôznorodosť prístupov k zdaňovaniu medzi krajinami OECD vytvorila potrebu hodnotiť tieto systémy vo vzťahu k sebe navzájom. Na porovnanie a zhodnotenie súčasných trendov zdaňovania OECD každý rok vydáva tzv. prehľad trendov daňového zaťaženia „Taxing Wages.“ V poslednom zverejnenom dokumente „Taxing Wages 2021“²⁸ sa uvádza, že v roku 2020 vzrástol priemerný pomer daní k hrubému domácomu produktu v OECD o 0,1 percentuálneho bodu na 33,5 %. Túto skutočnosť ovplyvnila pandémia Covid-19. Hoci nominálne daňové príjmy vo väčšine krajín OECD klesli, poklesy HDP boli často väčšie, čo viedlo k malému zvýšeniu priemerného pomeru daní k HDP. Na základe dostupných údajov OECD nastal nárast pomeru daní k HDP od roku 2019 do roku 2020 v 20 z 36 hodnotiacich krajín a pokles v 16 krajinách. Na grafe č. 2 vidíme, že nárast pomeru daní k HDP bol najväčší v Španielsku, a to o 1,9 percentuálneho bodu (p. b.). Druhý najväčší nárast bol v Mexiku 1,6 p. b. Naopak najväčší pokles bol zaznamenaný v Írsku 1,7 p. b. v dôsledku poklesu príjmov z DPH po dočasnom znížení sadzieb DPH v roku 2020 a vplyvom pandémie Covid-19 na klesajúcu ekonomickú aktivitu. Ďalšie veľké poklesy boli zaznamenané v Čile 1,6 p. b. a v Nórsku 1,3 p. b. Trinásť ďalších krajín vrátane Slovenska zaznamenalo pokles o menej ako jeden percentuálny bod.

²⁸ OECD. „Taxing Wages 2021“. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://www.oecd.org/tax/taxing-wages-20725124.htm>. [cit. 2022-01-18].

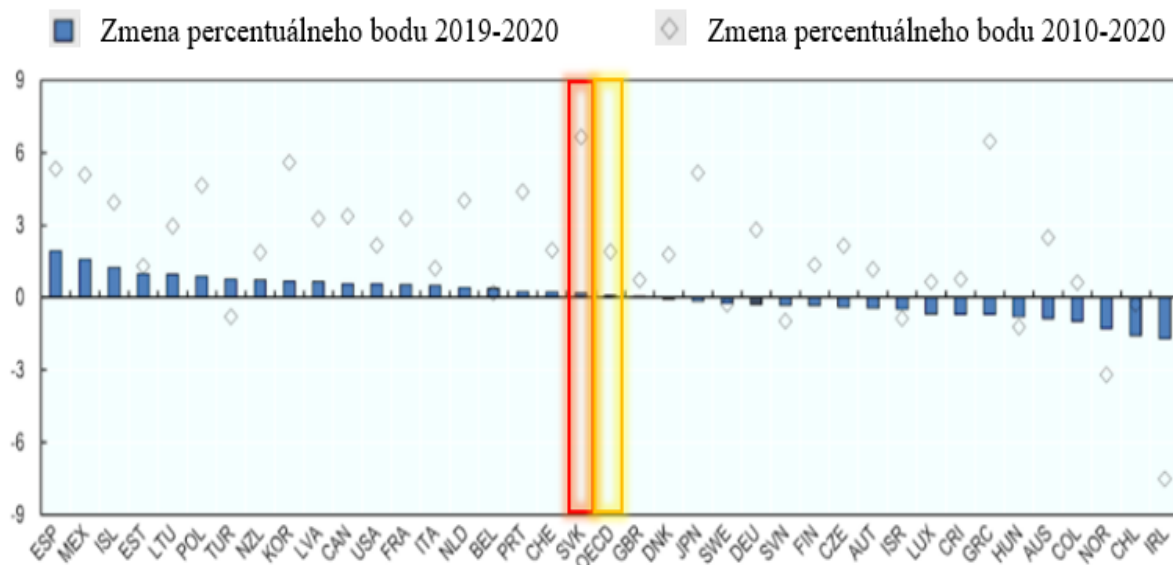
Graf č. 2 Pomer daní k HDP v krajinách OECD v rokoch 2019 a 2020 (v % HDP)

Zdroj: OECD – „Taxing Wages 2021“.

Nasledujúci graf č. 3 znázorňuje komparáciu zmien v pomeroch daní k HDP. Za posledné desaťročie vykázalo 30 krajín OECD v roku 2020 vyššie pomery daní k HDP ako v roku 2010, pričom najväčší nárast zaznamenala Slovenská republika a Grécko (6,7 a 6,5 percentuálneho bodu). Spomedzi zvyšných ôsmich krajín boli úrovne daní v roku 2020 o viac ako päť percentuálnych bodov nižšie ako v roku 2010 v Írsku a o viac ako tri percentuálne body nižšie v Nórsku. Tieto výkyvy sú spôsobené relatívnymi zmenami nominálnych daňových príjmov a nominálneho HDP. Z jedného roka na druhý, ak daňové príjmy rastú viac ako HDP (alebo klesajú menej ako HDP), pomer daní k HDP sa zvýši. Naopak, ak daňové príjmy stúpnu menej ako HDP alebo ešte klesnú, pomer daní k HDP sa zníži.

Graf č. 3 Zmeny v pomeroch daní k HDP v krajinách OECD (uvedené v p. b.; 2019 – 2020, 2010 -2020)

Zdroj: OECD – „Taxing Wages 2021“.

Pre ekonomický rast a inklúziu je dôležité zloženie daní. Na základe tohto tvrdenia dane možno rozdeliť na „menej škodlivé dane“ pre ekonomický rast a „viac škodlivé dane“. Podľa výskumu OECD sú pre ekonomický rast najviac škodlivé dane, ktoré zaťažujú pracovnú aktivitu, t. j. dane z príjmu právnických a fyzických osôb a príspevky na sociálne zabezpečenie. Menej škodlivé sú spotrebné dane spolu s environmentálnymi daňami, ktoré sa v súčasnosti dostávajú do popredia v súvislosti so zdaňovaním negatívnych externalít. Najmenší vplyv na ekonomický rast majú podľa tohto výskumu majetkové dane.

Nesprávne nastavenie daňovej politiky v zaťažení príjmov právnických osôb môže spôsobiť ekonomické škody. Pod daňou z príjmu právnických osôb sa rozumie zaťaženie ziskov spoločností. Všetky krajiny OECD vyberajú daň zo ziskov spoločností, ale sadzby a základy dane sa v jednotlivých krajinách značne líšia. Daň z príjmov právnických osôb je najškodlivejšou daňou pre hospodársky rast. Túto skutočnosť krajiny môžu ovplyvniť a zmierniť hlavne nižšími sadzbami dane a kapitálovými úľavami. Krajiny s väčšími kapitálovými úľavami majú nastavenú daňovú politiku tak aby podporovali podnikateľské investície, ktoré v konečnom dôsledku podporujú hospodársky rast. Dane z príjmov fyzických osôb sú jedným z najbežnejších spôsobov získavania príjmov na financovanie vlády v rámci OECD. Daň z príjmu fyzických osôb sa vyberá z príjmu jednotlivca. Vysoké

hraničné sadzby dane z príjmu či vysoké odvodové zaťaženie ovplyvňujú rozhodnutia na trhu práce a znižujú celkovú efektívnosť.²⁹

Podľa údajov uvedených v „Taxing Wages 2021“³⁰ vyplýva, že daňový mix krajín OECD sa meria podielom daní na celkových daňových príjmoch. V nasledujúcom grafe č. 4 sú krajiny rozdelené do troch celkov. Prvá časť zobrazuje krajiny, kde výnosy z dane z príjmov fyzických a právnických osôb tvoria najvyšší podiel na celkových daňových príjmoch. Druhá časť zobrazuje krajiny (vrátane SR), kde najvyšší podiel príjmov tvoria príspevky na sociálne zabezpečenie a v tretej časti najvyšší podiel príjmov tvoria dane z tovarov a služieb.

Na základe údajov v grafe č. 4, môžeme skonštatovať, že v roku 2019 konkrétne sedemnáť krajín získalo najväčšiu časť svojich príjmov do štátneho rozpočtu z daní z príjmu fyzických a právnických osôb. V priemere za rok 2019 vybrali krajiny OECD celkovo 33, 1 % svojich daňových príjmov prostredníctvom daní z príjmov. Práve dane z príjmov fyzických a právnických osôb zostávajú najdôležitejším zdrojom príjmov na financovanie verejných výdavkov v spomínaných 17 krajinách OECD. V desiatich z nich dokonca podiel daní z príjmov na „daňovom mixe“ v roku 2019 presiahol 40 %. V roku 2019 výnosy z daní z príjmu fyzických osôb predstavovali v priemere 23, 5 % celkových daní, zatiaľ čo tieto príjmy v 80. rokoch dosahovali približne 30 %.

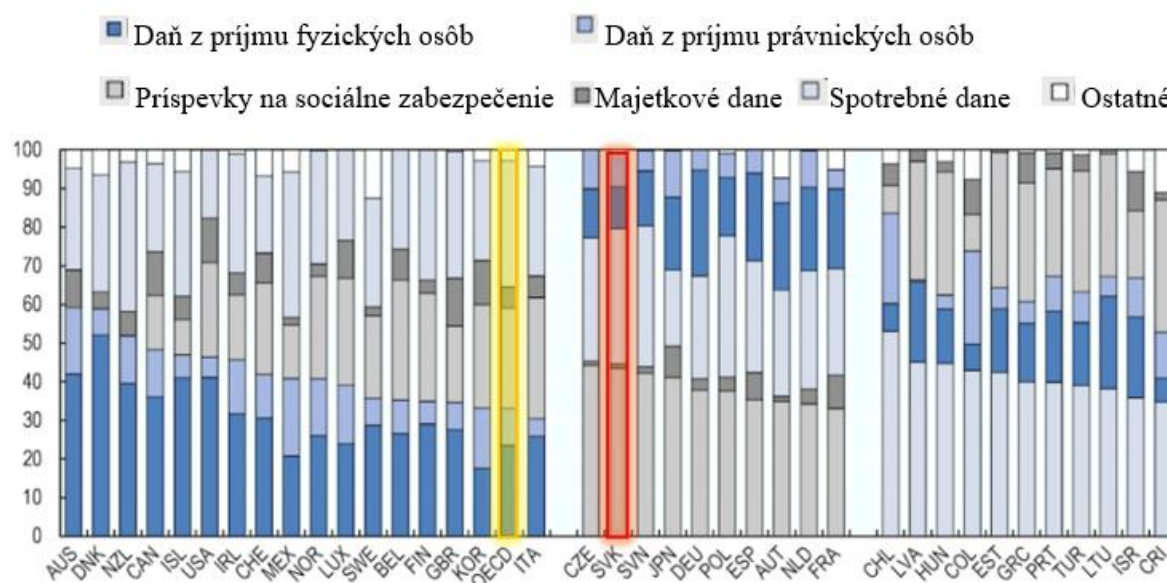
Za hlavnú príčinu tohto zníženia môžeme označiť vstup nových krajín do OECD, pre ktoré sú dostupné údaje až od 90. rokov 20. storočia. Tieto krajiny sa vyznačujú relatívne nízkymi príjmami z daní z príjmov, ale naopak vyššími príjmami z príspevkov sociálneho zabezpečenia. Výnosy z daní z príjmov právnických osôb predstavovali v priemere 7 až 9 % celkových daňových príjmov v období rokov 1965 až 2003. Následne sa v roku 2007 tieto príjmy zvýšili na maximum 11,3 % a v roku 2010 znovu klesli na 9 % následkom finančnej krízy. Až do roku 2018 zostali na úrovni 9 % a potom sa mierne zvýšili na 10 % celkových príjmov. V 2020 nastal opäť pokles na 9,6 %. Trend meniacich sa príjmov môže mať za príčinu zmeny v sadzbách daní v jednotlivých krajinách OECD. Ďalších desať krajín OECD získalo naopak najväčšiu časť svojich príjmov z príspevkov na

²⁹ TAX FOUNDATION. International tax competitiveness Index 2021. [elektronický zdroj] <https://files.taxfoundation.org/20211014170634/International-Tax-Competitiveness-Index-2021.pdf> [cit. 2021-11-23].

³⁰ OECD. „Taxing Wages 2021“. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://www.oecd.org/tax/taxing-wages-20725124.htm>. [cit. 2022-01-18].

sociálne zabezpečenie (SSC) a 11 krajín získalo najväčšiu časť svojich príjmov práve zo spotrebných daní (vrátane DPH). Dane z majetku a dane zo mzdy hrali v roku 2019 v príjmových systémoch krajín OECD menšiu úlohu, a to vo väčšine krajín.

Graf č. 4 Daňový mix v krajinách OECD v roku 2019 (uvedené ako % celkových daňových príjmov)

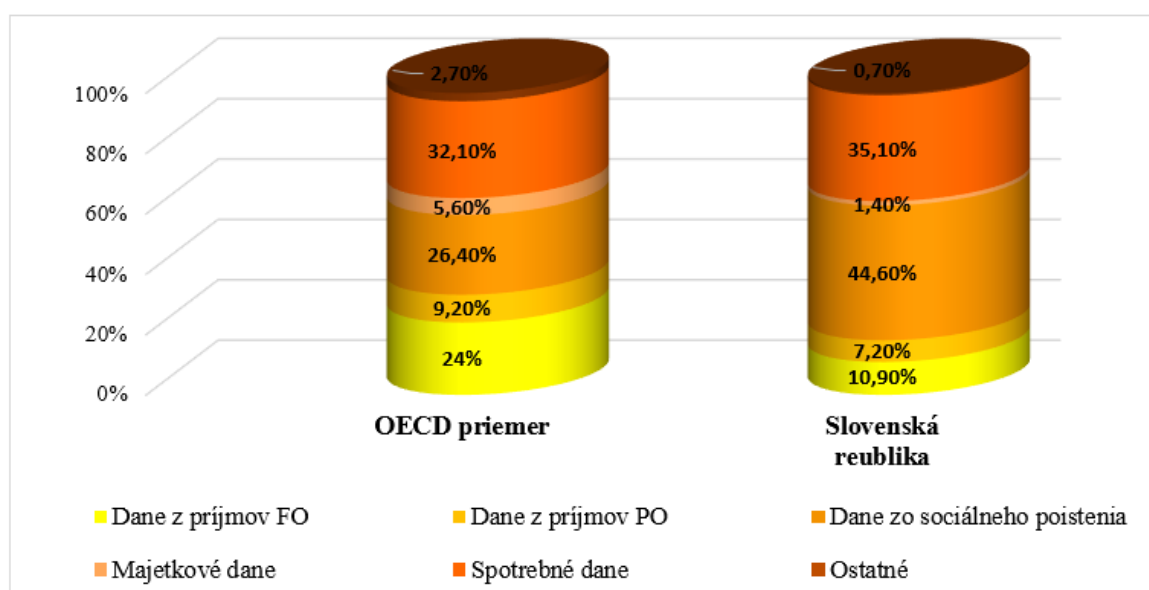
Zdroj: OECD – „Taxing Wages 2021“.

Slovenská republika patrí medzi krajiny, kde najvyšší podiel príjmov tvoria príspevky na sociálne zabezpečenie. Príjmy z tejto kategórie sa radia medzi „viac škodlivé.“ Na nasledujúcom grafe č. 5 porovnávame samostatne jednotlivé daňové príjmy Slovenskej republiky s priemerom OECD pre lepšie zobrazenie rozdielov. Najvýznamnejšiu časť príjmov SR tvoria dane zo sociálneho poistenia, ktoré platia občania a firmy vo forme odvodov jednotlivým zdravotným poisťovniam a Sociálnej poisťovni. Odvody ako zdroj príjmov Slovenskej republiky predstavujú 44,60 % celkových príjmov, čo je v porovnaní s priemerom OECD o 18,2 % viac. Ako uvádza OECD v správe „Tax revenue trends“³¹ podiel sociálnych odvodov na celkových daňových príjmov bol v priemere druhý najvyšší v Slovenskej republike. Na prvom mieste sa umiestnila Česká republika. Z pohľadu dlhodobého ekonomického rastu je nevyhnutné uskutočniť daňovú reformu smerujúcu k prorastovému daňovému mixu. V súlade s medzinárodnými

³¹ OECD. „Revenue Statistics 2021“. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://www.oecd.org/tax/revenue-statistics-2522770x.htm> [cit. 2022-01-25].

odporúčaniami OECD by daňový mix mal zohľadňovať zvýšenie majetkových, spotrebných a environmentálnych daní a zníženie škodlivých daní, ktoré viac brzdia hospodársky rast. Obe zmeny by viedli k zvyšovaniu podielu menej škodlivých daní na celkových daňovo-odvodových príjmoch.³²

Graf č. 5 Porovnanie štruktúry daňových príjmov Slovenskej republiky s priemerom OECD za rok 2019 (uvedené v %)

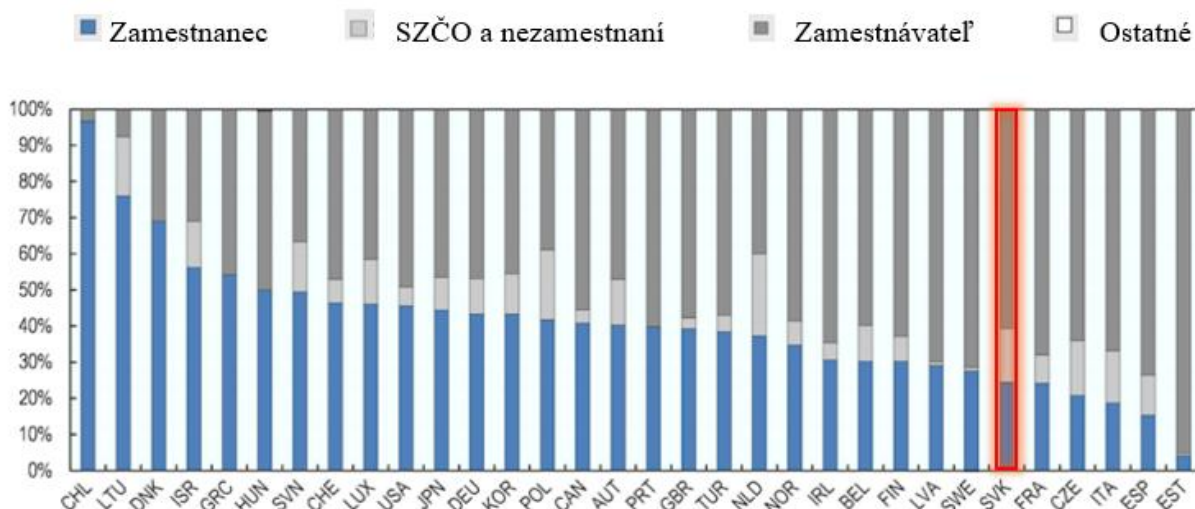

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov dostupných na internete <<https://taxfoundation.org/country/slovak-republic>> [cit. 2021-11-20].

Čo sa týka zloženia sociálnych odvodov, 9 krajín OECD získava viac príjmov zo zamestnaneckých odvodov, zatiaľ čo zvyšok získava viac príjmov zo zamestnávateľských odvodov. Slovenská republika má taktiež jeden z najvyšších podielov na príjmoch zo sociálnych odvodov zamestnávateľa, konkrétne na úrovni 26,3 %. Pre porovnanie bol najnižší podiel na týchto príjmoch zaznamenaný v Dánsku na úrovni 0,03 %. Spomínané údaje sú zobrazené nižšie na grafe č. 6.

³² Ministerstvo financií Slovenskej republiky. *Návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2022 až 2024*. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://www.mfsr.sk/files/archiv/55/Hlavnakniha.pdf> [cit. 2022-02-16].

**Graf č. 6 Podiel odvodov na sociálne zabezpečenie v krajinách OECD za rok 2019
(uvedené ako % z celkových sociálnych odvodov)**

Zdroj: OECD – „Taxing Wages 2021“.

Na základe vyššie uvádzaných skutočností sme zistili, že Slovensko sa spomedzi zvyšných krajín OECD nachádzalo na úrovni krajín u ktorých dominoval škodlivejší podiel daňových príjmov na celkových príjmoch štátu. Hlavným dôvodom bolo značné prevažovanie odvodov, tzv. daní zo sociálneho poistenia. Za ďalšie negatívum, ktoré z jednotlivých analýz vyplýva považujeme fakt, že v sledovanom období Slovensko zaznamenalo najvyšší nárast daňového zaťaženia v rámci všetkých analyzovaných krajín. Jednotlivým aspektom, ktoré súvisia so skúmanou problematikou štruktúry daní sa venujeme ďalej v aplikačnej časti našej diplomovej práce.

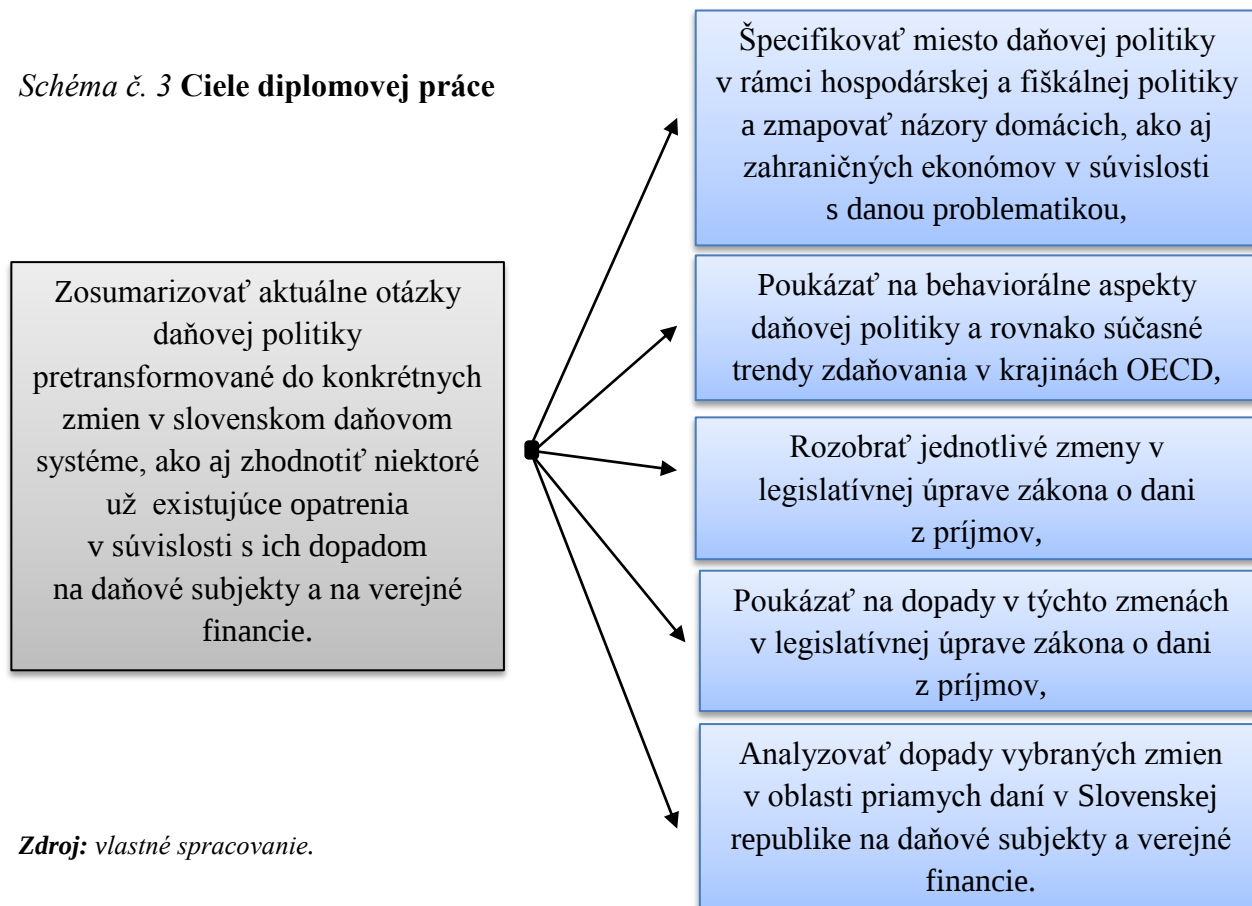
2 Cieľ práce

Hlavným cieľom záverečnej práce je zosumarizovať jednak „aktuálne“ otázky daňovej politiky pretransformované do konkrétnych zmien v slovenskom daňovom systéme, ako aj zhodnotiť niektoré už existujúce „opatrenia“ v súvislosti s ich dopadom na daňové subjekty a na verejné financie (príjmy) celkovo.

Na splnenie hlavného cieľa sme si zadefinovali čiastkové ciele:

- špecifikovať miesto daňovej politiky v rámci hospodárskej a fiškálnej politiky a zmapovať názory domácich, ako aj zahraničných ekonómov v súvislosti s danou problematikou,
- poukázať na behaviorálne aspekty daňovej politiky a rovnako súčasné trendy zdaňovania v krajinách OECD,
- rozobrať jednotlivé zmeny v legislatívnej úprave zákona o dani z príjmov,
- poukázať na dopady v týchto zmenách v legislatívnej úprave zákona o dani z príjmov,
- analyzovať dopady vybraných zmien v oblasti priamych daní v Slovenskej republike na daňové subjekty a verejné financie.

Schéma č. 3 Ciele diplomovej práce

Zdroj: vlastné spracovanie.

3 Metodika práce a metódy skúmania

Pre vypracovanie záverečnej práce na tému Aktuálne otázky daňovej politiky SR bolo ako prvé potrebné naštudovať si danú problematiku a jednotlivé informácie zhromaždiť. Hlavným zdrojom informácií a poznatkov pri spracovávaní jednotlivých kapitol záverečnej práce bola odborná literatúra ako aj odborné články z internetu. Čerpali sme taktiež zdroje zo správ „Revenue Statistics 2021“ a výskumov „Taxing Wages 2021“ publikovaných OECD a Tax Foundation, schválených rozpočtov verejnej správy zverejnených Ministerstvom financií, či publikácii z Inštitútu finančnej politiky, ako aj Finančnej správy SR.

Diplomová práca je rozdelená do dvoch častí, ktoré môžeme pomenovať ako teoretická a praktická časť práce. Pri vypracovávaní jednotlivých častí záverečnej práce sme využili niekoľko metód a postupov.

V teoretickej časti sme využili opisnú metódu, pomocou ktorej sme charakterizovali súčasný stav riešenej problematiky tak na Slovensku, ako aj v krajinách OECD. Ďalej sme túto metódu využili pri charakteristike daňovej politiky z hľadiska jej súčasti hospodárskej a fiškálnej politiky. Podrobne sme sa venovali opisu behaviorálnych aspektov daňovej politiky a charakterizovali sme súčasné trendy zdaňovania v krajinách OECD. Využili sme komparatívnu metódu na porovnanie jednotlivých aspektov.³³

V praktickej časti sme využívali na zhodnotenie výsledkov práce, ku ktorým sme dospeli analytickú metódu, a to pri hodnotení jednotlivých vývojových zmien v daňovej legislatíve. Pomocou komparácie sme stanovili zhody a rozdiely medzi skúmanými legislatívnymi zmenami. Následne sme vo výsledkoch našej diplomovej práce vyslovili niekoľko záverov v rámci dopadov, ako aj naše predpoklady.

Získané údaje sme následne použili pri spracovávaní grafov a tabuliek v jednotlivých analýzach. Graficky sme znázornili nasledujúce:

- pomer daní k HDP v krajinách OECD v rokoch 2019 a 2020,
- zmeny v pomeroch daní k HDP v krajinách OECD,
- daňový mix v krajinách OECD v roku 2019,

³³ pomer daní k HDP v krajinách OECD v rokoch 2019 a 2020, zmeny v pomeroch daní k HDP v krajinách OECD, Daňový mix v krajinách OECD v roku 2019, štruktúra daňových príjmov Slovenskej republiky v roku 2019 v porovnaní s priemerom OECD, podiel odvodov na sociálne zabezpečenie v krajinách OECD za rok 2019.

- porovnanie štruktúry daňových príjmov Slovenskej republiky s priemerom OECD za rok 2019,
- podiel odvodov na sociálne zabezpečenie v krajinách OECD za rok 2019,
- vývoj daňových príjmov na základe zmeny sadzby dane,
- vývoj výšky zamestnaneckej prémie v období 2009 – 2021,
- vývoj schodku rozpočtu verejnej správy za rok 2021 (v % HDP),
- negatívne a pozitívne vplyvy na vývoj schodku verejnej správy za rok 2021 (v mil. eur).

4 Výsledky práce

Výsledky práce sme rozdelili do dvoch podkapitol. Prvá podkapitola sa zaoberá analýzou a následnou komparáciou jednotlivých zmien v oblasti priamych daní. V našej práci sa zameriavame na analýzu zmien v sledovanom období rokov 2012 – 2021, avšak niektoré zmeny, ktoré sme si vybrali, bolo potrebné odsledovať už skôr. Naším zámerom bolo vybrať dlhodobejšie obdobie, aby sme mohli poukázať na existujúce zmeny v zákone o dani z príjmov v oblasti priamych daní. Druhá podkapitola sa zameriava na dôsledky a vplyv pandémie Covid-19 na daňovú legislatívu v oblasti priamych daní.

V daňovom systéme je dôležité správne nastaviť nielen výšku zdanenia, ale tiež vhodnú kombináciu jednotlivých daní a nástrojov, t. j. štruktúru daní. Priame dane ovplyvňujú jednak samotné daňové subjekty, ale samozrejme aj podnikateľské prostredie, v dôsledku čoho je niekedy potrebné pre zlepšenie ekonomických podmienok prijímať legislatívne zmeny. Mohli by sme si položiť otázku – boli uskutočnené legislatívne zmeny vždy efektívne? Odpoveď na ňu sme „hľadali“ v záverečnej – praktickej časti predkladanej diplomovej práce.

4. 1 Analýza legislatívnych zmien v oblasti priamych daní za obdobie rokov 2012 – 2021 a ich dopady na daňové subjekty a verejné financie

V nasledujúcich častiach diplomovej práce budeme sledovať zmeny v oblasti priamych daní a ich dopady týchto zmien na daňové subjekty a verejné financie. V prvej časti sa budeme zaoberať zmenami v oblasti zdaňovania (príjmov) právnických osôb, kde si rozoberieme vývoj sadzby dane. V druhej časti budeme pokračovať analýzou zmien v oblasti zdaňovania fyzických osôb. Budeme sledovať možnosti uplatňovania paušálnych výdavkov počas sledovaného obdobia, či vývoj sociálnych aspektov v zdaňovaní týchto príjmov.

4. 1. 1 Sadzba dane z príjmov právnických osôb

Celkové daňové zaťaženie ovplyvňuje niekoľko faktorov. Predovšetkým ide o výšku základu dane z príjmov, či sadzby dane z príjmov, ktoré od zavedenia prešli určitým vývojom zmien. Výška sadzby dane je jedným z dôležitých faktorov

ovplyvňujúcich zahraničné investície. Daň z príjmov právnických osôb totiž škodí ekonomickému rastu a vysoká sadzba dane znižuje potenciálny budúci výnos zahraničnej investície. Tabuľka č. 1 znázorňuje vývoj sadzby dane z príjmov právnických osôb v Slovenskej republike v období rokov 2012 až 2021. Sadzba dane sa v sledovanom období najprv viditeľne zvýšila a počas nasledujúcich rokov opäť klesala. V roku 2012 platila 19 % lineárna sadzba dane. Následne Slovenská republika na základe novely zákona o dani z príjmov, ktorú NR SR schválila 4. decembra 2012 pristúpila k zvýšeniu sadzby dane platnej od roku 2013 o 4 percentuálne body na 23 %.

Jedným z dôvodov zavedenia vyššej sadzby dane z príjmov právnických osôb bolo, že vláda Slovenskej republiky venovala maximálne úsilie na zníženie deficitu pod úroveň 3 % HDP. Rozhodla sa tak preto o navýšenie príjmovej strany štátneho rozpočtu zvýšením práve sadzby dane z príjmov a počas celého obdobia aktívne riadila vývoj rozpočtového hospodárenia na dosiahnutie stanoveného fiškálneho cieľa. Následne sadzba mierne klesla o 1 percentuálny bod v roku 2014 na 22 %, čo súvisí so zavedením minimálnej dane z príjmov pre obchodné spoločnosti vo forme daňovej licencie. V zdaňovacom období 2017 sa sadzba dane opäť mierne znížila na 21 %. Na základe schválenej novely zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov s účinnosťou od 1. januára 2020, došlo k úprave sadzieb dane z príjmov právnických osôb, čo spôsobilo prechod na progresívne zdaňovanie. Táto novela priniesla zníženie sadzby dane na 15 % a prvýkrát sa uplatnila za zdaňovacie obdobie začínajúce najskôr 1. januára 2020. Túto sadzbu bolo možné si uplatniť právnickými osobami v zdaňovacom období 2020, ktoré dosiahli príjmy (výnosy) neprevyšujúce sumu 100 000 eur. V nasledujúcom roku 2021 sa sadzby neupravovali, no znížil sa maximálny limit pre dosiahnuté príjmy na sumu 49 790 eur.

Tabuľka č. 1 Vývoj sadzieb dane z príjmov právnických osôb

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
SDPO	19%	23%	22%	22%	22%	21%	21%	21%	21 %/15%	21 %/15%

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov dostupných na internete <<https://www.pwc.com/sk/sk/danove-poradenstvo.html>>

Z pohľadu štátneho rozpočtu je zobrazená tabuľka č. 2, ktorá zachytáva priebeh výnosov z daní z príjmov právnických osôb za jednotlivé roky pri zmenách sadzby. Príjmy do štátneho rozpočtu sa postupne menili. Významná zmena v príjmoch nastala počas

sledovaného obdobia v roku 2013, kedy sa zvýšila sadzba dane o 4 % a príjmy vzrástli o 376 505 eur. Naďalej príjmy stúpali do roku 2018 s výnimkou v roku 2016. Od roku 2019 však príjmy začali klesať. Ako uvádza Ministerstvo financií Slovenskej republiky, za hlavný dôvod poklesu daní z príjmov právnických osôb, považujeme stagnovanie slovenskej ekonomiky v dôsledku pandémie Covid-19, ktorá spôsobila prepád ekonomickej aktivity. Výpadok príjmov prehĺbili pandemické ekonomické opatrenia, ktorých účelom bolo zmiernenie dopadov koronavírusu na domácu ekonomiku.³⁴

Tabuľka č. 2 Vývoj výnosov z daní z príjmov právnických osôb

Rok	Príjmy (v eur)	
2012	1 670 703	
2013	2 047 208	+ 376 505
2014	2 363 596	+ 316 388
2015	2 816 211	+ 452 615
2016	2 705 708	- 110 503
2017	2 770 372	+ 64 664
2018	2 787 741	+ 17 369
2019	2 716 631	- 71 110
2020	2 702 345	- 14 286
2021	2 361 913	- 340 432

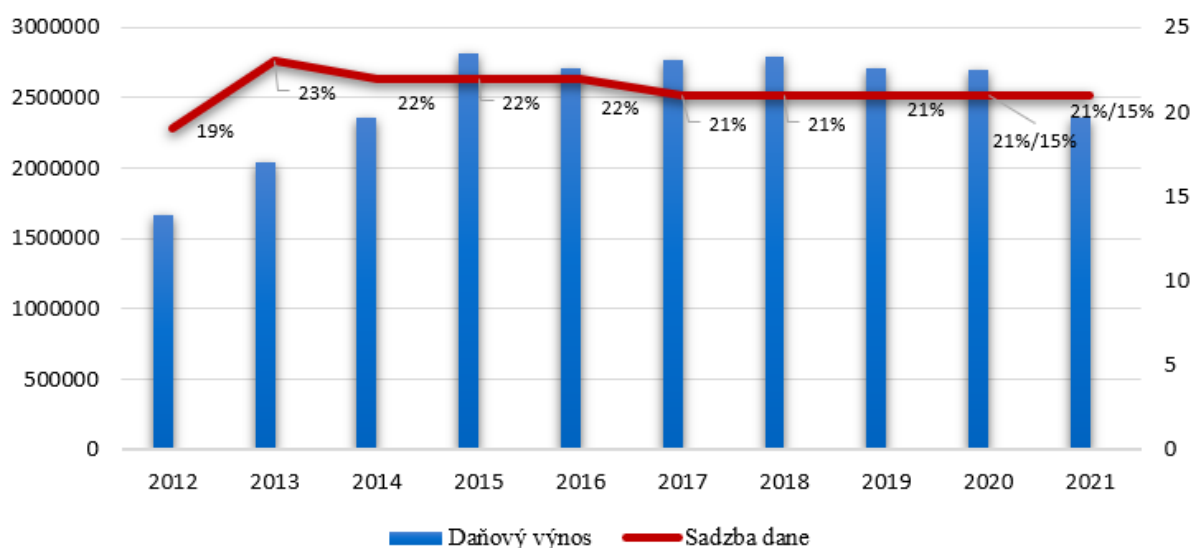
(+ zobrazuje nárast príjmov, - zobrazuje pokles príjmov)

Zdroj: vlastné spracovanie na základe MF SR [elektronický zdroj] Dostupné na <<https://www.mfsr.sk/sk/financie/institut-financnej-politiky/ekonomicke-statistiky/danove-prijmy/>> [cit. 2022-03-14].

Nasledujúci graf č. 7 zobrazuje a zachytáva vývoj príjmov z daní právnických osôb, ktoré sa vyvíjali v závislosti od výšky sadzby dane.

³⁴ Inštitút finančnej politiky – Ministerstvo financií Slovenskej republiky. *Koronavírus si vyberá svoju daň.* [elektronický zdroj] Dostupné na https://www.mfsr.sk/files/archiv/24/2020_04_DV_20200422_final.pdf [cit. 2022-03-14].

Graf č. 7 Vývoj daňových príjmov na základe zmeny sadzby dane

Zdroj: vlastné spracovanie na základe tabuľky 1 a 2.

4. 1. 2 Uplatňovanie paušálnych výdavkov pri príjmoch fyzických osôb

Paušálne výdavky môžeme definovať ako fixnú sumu, v ktorej sú zahrnuté všetky daňové výdavky daňovníka. Všeobecne sa za daňový výdavok považuje výdavok vynaložený za účelom dosiahnutia, zabezpečenia a udržiavania príjmov. Možnosť znižovať základ dane z príjmov paušálnymi výdavkami upravuje § 6 ods. 10 zákona o dani z príjmov. Uplatňovanie paušálnych výdavkov je jedna z možností vykazovania výdavkov v daňovom priznaní a spôsob uplatňovania výdavkov, ktorý si živnostník zvolí, je povinný dodržiavať počas celého zdaňovacieho obdobia.

Túto možnosť môžu využívať fyzické osoby, ktoré dosahujú príjmy podľa:

- § 6 ods. 1 (príjmy z podnikania), § 6 ods. 2 (SZČ – napr. živnosť) – zákon 395/2012³⁵ Z. z. zo 4 decembra 2012 definuje, že možnosť paušálnych výdavkov si môže uplatniť iba daňovník, ktorý nie je platiteľom dane, alebo daňovník ktorý je platiteľom dane z pridanej hodnoty len časť zdaňovacieho obdobia,

³⁵ Zákon o dani z príjmov č. 395/2012 Z. z. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2012-395> [cit. 2022-03-14].

- § 6 ods. 3 (príjmy z prenájmu) – *s účinnosťou od 1.1.2013 však v súlade s platným ustanovením § 6 ods. 10 zákona o dani z príjmov daňovník nemá možnosť uplatnenia výdavkov percentom z príjmov*³⁶,
- § 6 ods. 4 (príjmy z použitia diela a umeleckého výkonu).

Tabuľka č. 3 znázorňuje vývoj paušálnych výdavkov za sledované obdobie 2012-2021. V roku 2012 bola percentuálna výška paušálnych výdavkov stanovená na 40 %. To znamenalo, že daňovník si mohol uplatniť 40 % z úhrnu príjmu. V nasledovnom roku 2013 nastala zmena a stanovil sa ročný a mesačný limit paušálnych výdavkov. Znamenalo to, že daňové výdavky si daňovník mohol uplatniť vo výške 40% z úhrnu príjmov najviac do výšky 5 040 eur ročne. Ak daňovník získal povolenie alebo oprávnenie na podnikanie alebo začal vykonávať inú samostatnú zárobkovú činnosť alebo poberať príjmy z použitia diela a použitia umeleckého výkonu v priebehu zdaňovacieho obdobia, uplatňoval tieto výdavky najviac vo výške 420 eur mesačne. K uplatneným výdavkom tiež bolo možné pripočítať sumu o zaplatené poistné a príspevky do Sociálnej poisťovne a príslušnej zdravotnej poisťovne. Ďalšia významná zmena, ktorá nastala v paušálnych výdavkoch bola zmena v roku 2017. Percentuálna výška paušálnych výdavkov sa zvýšila zo 40 % na 60 % z úhrnu príjmov. Taktiež sa zrušil mesačný limit 420 eur a zvýšil sa ročný limit sumy paušálnych výdavkov z 5 040 eur na 20 000 eur. Zmeny v paušálnych výdavkoch sú dôsledkom prijatia zákona č. 341/2016 Z. z., ktorým sa novelizoval zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.³⁷

³⁶ Finančná správa Slovenskej republiky. *Výdavky percentom z príjmov* [elektronický zdroj] Dostupné na <https://podpora.financnasprava.sk/270033-V%C3%BDdavky-percentom-z-pr%C3%ADjmov-> [cit. 2022-03-14].

³⁷ Zákon o dani z príjmov č. 395/2012 Z. z. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://www.slovlex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2016/341/> [cit. 2022-03-14].

Tabuľka č. 3 Vývoj paušálnych výdavkov počas sledovaného obdobia (2012-2021)

Rok	Percento paušálnych výdavkov	Ročný limit paušálnych výdavkov v eurách	Mesačný limit paušálnych výdavkov v eurách
2012	40 %	-	-
2013 - 2016	40 %	5 040 €	420 €
2017 - 2021	60 %	20 000 €	-

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Zákona o dani z príjmov č. 595/2003 Z. z. [elektronický zdroj] Dostupné na <<https://www.zakonypreludi.sk/zz/2003-595>> [cit. 2022-03-14].

Pre komparáciu jednotlivých rokov použijeme nasledujúci príklad v tabuľke č. 4, ktorý zobrazuje konkrétny výpočet daňovej povinnosti v rokoch 2012 a 2013. Z nasledujúcej analýzy uvedenej v tabuľke č. 4, môžeme konštatovať, že pre daňovníka bolo výhodnejšie keď nebol stanovený ročný a mesačný limit paušálnych výdavkov a mohol si uplatniť plnú výšku 40 % z úhrnu príjmov. V roku 2013 by daňový subjekt zaplatil na dani z príjmu o 267,56 eur viac ako v roku 2012. Podotkli by sme, že zaplatené odvody do poisťovní, ktoré sme pri výpočte pre ilustráciu použili predstavujú minimálne odvody platné v danom roku, ktoré je samostatne zárobkovo činná osoba povinná platiť.

Tabuľka č. 4 Výpočet výšky daňovej povinnosti v rokoch 2012 a 2013

	Rok 2012	Rok 2013	Rozdiel v € <u>v prospech roka</u> <u>2012</u>
Výška dosiahnutých príjmov v eurách	17 100	17 100	-
Odvody do sociálnej a zdravotnej poisťovne	1 922,88 (160,24 x 12)	2 223,48 (185,29 x 12)	-
Percentuálna výška paušálnych výdavkov	40 %	40 %	-
Ročný limit paušálnych výdavkov v eurách	-	5 040	-
Výška paušálnych výdavkov	6 840 (0,4 x 17 100)	6 840 ALE môže uplatniť iba 5 040 (0,4 x 17 100)	1 800
Výška paušálnych výdavkov navýšená o zaplatené poistné	8 762,88 (6 840 + 1 922,88)	7 263,48 (5 040 + 2 223,48)	1 499,4
Základ dane z príjmov v eurách	8 337,12 (17 100 – 8 762,88)	9 836,52 (17 100 – 7 263,48)	1 499,4
NČZDD	3 644,74	3 735,94	-
Základ dane znížený o NČZD	4 692,38	6 100,58	1 408,2
Sadzba dane z príjmov	19 %	19 %	-
Daňová povinnosť	891,55	1 159,11	267,56

Zdroj: vlastné spracovanie.

Pre vzájomné porovnanie jednotlivých rokov použijeme nasledujúci príklad v tabuľke č. 5, ktorý zobrazuje konkrétny výpočet daňovej povinnosti v rokoch 2016 a 2017. Z tabuľky vyplýva, že percentuálna zmena paušálnych výdavkov mala pozitívny dopad na daňovú povinnosť daňovníka. V roku 2016 by daňový subjekt zaplatil na dani z príjmu 537,61 eur, zatiaľ čo v roku 2017 by jeho daňová povinnosť bola nulová. Rovnako

ako v predchádzajúcom príklade sme použili pre ilustráciu výpočtu minimálne odvody platné v danom roku, ktoré je samostatne zárobkovo činná osoba povinná platiť.

Tabuľka č. 5 Výpočet výšky daňovej povinnosti v rokoch 2016 a 2017

	Rok 2016	Rok 2017	Rozdiel v € <u>v prospech roka 2017</u>
Výška dosiahnutých príjmov v eurách	14 100	14 100	-
Odvody do sociálnej a zdravotnej poisťovne	2 427,12 (202,26 x 12)	2 497,92 (208,16 x 12)	-
Percentuálna výška paušálnych výdavkov	40 %	60 %	-
Ročný limit paušálnych výdavkov v eurách	5 040 (420 x 12)	20 000	14 960
Výška paušálnych výdavkov	5 640 ALE môže uplatniť iba 5 040 (0,4 x 14 100)	8 460 (0,6 x 14 100)	2 820
Výška paušálnych výdavkov navýšená o zaplatené poistné	7 467,12 (5 040 + 2 427,12)	10 957,92 (8 460 + 2 497,92)	3 490,80
Základ dane z príjmov v eurách	6 632,88 (14 100 – 7 467,12)	3 142,08 (14 100 – 10 957,92)	3 490,8
NČZDD	3803,33	3 803,33	-
Základ dane znížený o NČZD	2 829,55	0	2 829,55
Sadzba dane z príjmov	19 %	19 %	-
Daňová povinnosť	537,61	0	537,61

Zdroj: vlastné spracovanie.

Dôsledkom prijatia zmien v paušálnych výdavkoch od roku 2017 bolo zníženie daňovej povinnosti. Toto zníženie pozitívne ovplyvnilo všetkých živnostníkov a iných SZČO, nakoľko sa zvýšila percentuálna výška výdavkov z pôvodných 40 % na súčasných 60 %. Zrušenie mesačného limitu pre uplatnenie paušálnych výdavkov považujeme taktiež za pozitívnu zmenu pre daňovníkov, ktorí začnú svoju podnikateľskú činnosť až v priebehu kalendárneho roka. Za ďalšiu výhodu prijatia tejto zmeny môžeme označiť zvýšenie ročného limitu paušálnych výdavkov zo sumy 5 040 eur na 20 000 eur.

4. 1. 4 Sociálne aspekty v zdaňovaní príjmov fyzických osôb

V súčasnosti v daňovom systéme SR odpočítateľné položky zohrávajú významnú úlohu. Výška odpočítateľných položiek je legislatívne viazaná na životné minimum, ktoré v poslednom období rastie pomalším tempom ako nominálne mzdy, v dôsledku čoho dochádza ale k efektu tichého zdanenia. Typickým príkladom tichého zdanenia je zamestnanecká prémie (ďalej len „ZP“) či odpočítateľná položka v zdravotných odvodoch (ďalej len „OP“).

Zamestnanecká prémie

Novela zákona o dani z príjmov č. 563/2008 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2009 zaviedla právnu úpravu zamestnaneckej prémie. Zavedenie tejto prémie môžeme pripísať opatreniam vlády, ktorých cieľom bolo eliminovať dôsledky finančnej a hospodárskej krízy. Zamestnaneckú prémii môžeme označiť za formu negatívnej dane – resp. daňového kreditu, ktorú bolo možno poskytnúť fyzickým osobám so zdaniteľnými príjmami zo závislej činnosti za určitých podmienok, ktoré musia byť splnené pre jej uplatnenie.³⁸

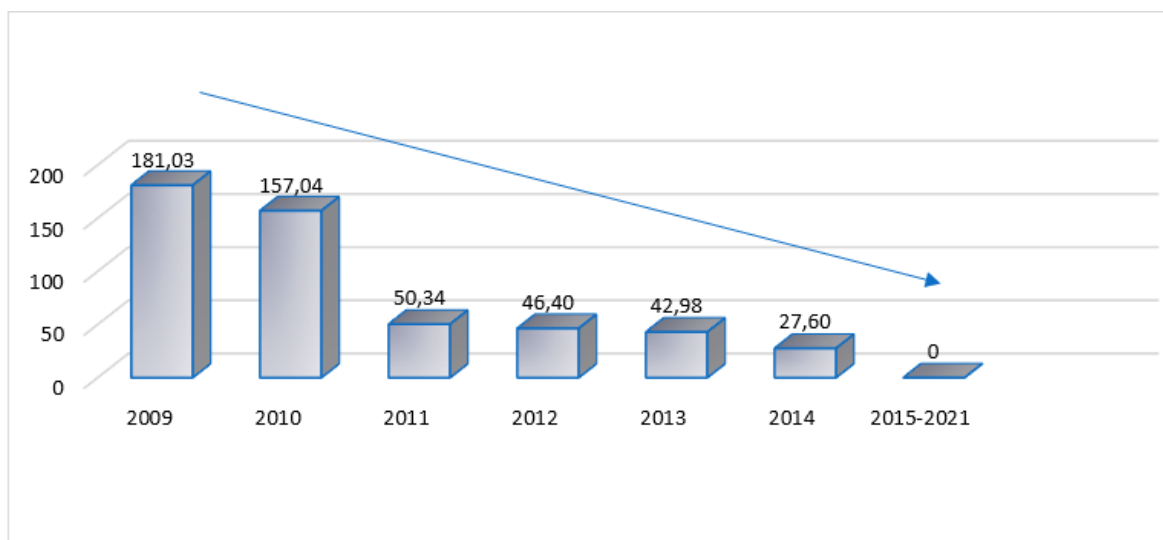
Podstatou tohto zvýhodnenia bolo zvýšiť čistý príjem zamestnancov, ktorí dosahovali nízky príjem blízky minimálnej mzde. Cieľom bolo získanie príspevku zo strany štátu vyčísleného na základe ich príjmu. Zamestnanecká prémie bola teda formou dodatočnej sociálnej pomoci. Jej výška závisela od celkového príjmu zamestnanca, pričom so zvyšujúcim sa príjmom zamestnanca pomerne klesala, a to až do dosiahnutia takého

³⁸ Finančná správa Slovenskej republiky. *Všeobecná charakteristika zamestnaneckej prémie*. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://podpora.financnasprava.sk/036565-V%C5%A1eobecn%C3%A1-charakteristika-zamestnaneckej-pr%C3%A9mie-ZP> [cit. 2022-03-14].

príjmu zníženého o príspevky na sociálne a zdravotné poistenie vo výške nezdaniteľnej časti, pri ktorom nárok na zamestnaneckú prémie zanikol.³⁹

Nasledujúci graf č. 8 znázorňuje vývoj zamestnaneckej prémie od roku jej zavedenia po súčasnosť. V prvom roku zavedenia zvýhodnenia si zamestnanci mohli uplatniť na úkor rozpočtu ministerstva financií SR a zlepšiť si tým svoj čistý príjem až o 181 eur. V nasledujúcom roku 2010 však zamestnanecká prémie klesla na 157 eur. Postupne klesala každý rok, napríklad v roku 2014 predstavovala táto položka už len 27 eur, čo je v porovnaní s rokom zavedenia menej o 154 eur. Za pokles tejto prémie môžeme označiť to, že minimálna mzda každoročne stúpa o určité percento, zatiaľ čo nezdaniteľné minimum (naviazané na životné minimum) rastie oveľa pomalším tempom. Keďže výška zamestnaneckej prémie priamo súvisí s úrovňou NČZD, znamená to, že s rastom NČZD bude stúpať aj ZP. V roku 2015 sa tak dostala zamestnanecká prémie na nulovú hodnotu. Týmto pádom nastala paradoxná situácia, pretože zamestnaneckú prémie naďalej definuje § 32 v zákone o dani z príjmov, no jej výška je však od roku 2015 nulová. V dôsledku zániku odpočítateľnej položky pre nízkoprájmových zamestnancov vznikla v roku 2015 odpočítateľná položka v zdravotných odvodoch, ktorá nahradila zamestnaneckú prémie.

Graf č. 8 Vývoj výšky zamestnaneckej prémie v období 2009 - 2021 (uvedené v eurách)

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov zverejnených Finančnou správou Slovenskej republiky.

³⁹ Zamestnanecká prémie a povinnosti zamestnávateľov. [elektronický zdroj] <http://www.ulclegal.com/media/a542/file/item/sk/0000/3cgcX8ZL.pdf> [cit. 2022-03-14].

Odpočítateľná položka v zdravotných odvodoch

Novelou zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení s účinnosťou od 1. januára 2015 sa zaviedla odvodovo odpočítateľná položka v zdravotných odvodoch. Toto „zvýhodnenie“ si mohli uplatniť nízkopríjmoví zamestnanci, ktorí si mohli tak znížiť vymeriavací základ pre výpočet preddavkov na poistné. OP bolo možné uplatniť u zamestnanca, ktorý vykonával zárobkovú činnosť v pracovnom pomere, štátnozamestnaneckom pomere, služobnom pomere a inom obdobnom pracovnom vzťahu a jeho príjem bol z uvedenej zárobkovej činnosti nižší ako 570 eur. Mesačná výška OP bola stanovená v maximálnej sume 380 eur.⁴⁰

V prípade odpočítateľnej položky na zdravotné poistenie k tzv. tichému zdaneniu prispieva fakt, že OP bola stanovená pevnou sumou, ktorá sa spolu s rastom nominálnych miezd nemení. Keďže minimálna mzda každoročne stúpa, došlo k situácii, že od roku 2020 už nie je možné OP uplatniť pre zamestnancov pracujúcich na plný pracovný úväzok. Od 1. januára 2020 sa minimálna mzda zvýšila z 520 na 580 eur, čo je viac ako samotná odpočítateľná položka (570 eur). Od roku 2020 je teda nutné vyčísliť preddavky na zdravotné poistenie z plného vymeriavacieho základu. Možnosť uplatniť si „výhodu“ nastáva iba v prípade zamestnania na polovičný pracovný úväzok. Rovnaká situácia nastáva aj v roku 2021, kde minimálna mzda dosiahla výšku 623 eur.

Nasledujúca tabuľka č. 6 znázorňuje porovnanie čistého príjmu a zaplatených preddavkov na daň v prípade uplatnenia a neuplatnenia OP. V roku 2019 (poslednom roku možnosti uplatnenia) zamestnanec dosiahol hrubé zdaniteľné príjmy zo závislej činnosti na úrovni minimálnej mzdy vo výške 520 €. Na základe porovnania obidvoch situácií, môžeme konštatovať, že by bolo výhodnejšie si odpočítateľnú položku v roku 2019 uplatňovať. Čistá mzda zamestnanca by v tomto prípade vychádzala o niečo vyššia ako v prípade neuplatnenia OP. Preddavky na daň, ktoré by za zamestnanca odvádzal zamestnávateľ sú však vyššie v prípade uplatnenia OP a je to typický príklad spomínaného tichého zdanenia.

Výrazné zvyšovanie ceny práce u ľudí, ktorí dosahujú minimálnu mzdu neznamena automaticky aj výrazné zvyšovanie čistých miezd. Paradox nastáva v tom, že zvyšovanie minimálnej mzdy v posledných rokoch zabezpečilo vyšší prísun finančných zdrojov do

⁴⁰ Všeobecná zdravotná poisťovňa. *Odpočítateľná položka*. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://www.vszp.sk/platitelia/platenie-poistneho/odpocitatelna-polozka/> [cit. 2022-03-14].

verejných príjmov, ako do príjmov u obyčajných ľudí. Pre príklad môžeme uviesť, že zvýšenie minimálnej mzdy medzi rokmi 2018 a 2019 zvýšilo čistú mzdu o 6 %, ale dane a odvody zaplatené z tejto mzdy vzrástli o 11 %. Kým ešte v roku 2014 bolo celkové daňovo-odvodové zaťaženie minimálnej mzdy na úrovni 29 %, v roku 2020 dosiahlo už toto zaťaženie 39,2 %, čo je navýšenie o 10,2 %. Ako sme spomenuli vyššie, za príčinu môžeme označiť, že rast nezdaniteľnej časti základu dane dlhodobo zaostával za rastom minimálnej mzdy.⁴¹

⁴¹ CHOVANCULIAK, Róbert – POTOČÁR, Radovan. *Práca, zamestnanosť a regulácie trhu*. In: Sociálny štát: realita namiesto mýtov. Bratislava: Konzervatívny inštitút N. R. Štefánika, 2020. ISBN 978-80-89121-19-9, s. 68-69. [elektronický zdroj] Dostupné na https://www.researchgate.net/publication/347951205_SOCIALNY_STAT_REALITA_NAMIESTO_MYTO_V_Welfare_State_Reality_Instead_of_Myths_incl_the_Summary_in_English [cit. 2022-03-27].

Tabuľka č. 6 Výpočet čistého príjmu a daňovej povinnosti (daňové preddavky) v prípade uplatnenia a neuplatnenia odpočítateľnej položky na zdravotné poistenie v roku 2019 (uvedené v eurách)

Rok 2019 – s uplatnením OP		Rok 2019 – bez uplatnenia OP	
Hrubá mzda	520	Hrubá mzda	520
Odpočítateľná položka na ZP (OP)	$380 - 2 \times (520 - 380) = 100$	Odpočítateľná položka na ZP (OP)	-
Vymeriavací základ pre výpočet zdravotného poistenia	420	Vymeriavací základ pre výpočet zdravotného poistenia	520
Zdravotné poistenie (4 %)	16,8	Zdravotné poistenie (4 %)	20,8
Vymeriavací základ pre výpočet sociálneho poistenia	520	Vymeriavací základ pre výpočet sociálneho poistenia	520
Sociálne poistenie (9,4 %)	48,88	Sociálne poistenie (9,4 %)	48,88
- Poistné spolu	65,68	- Poistné spolu	69,68
= Čiastkový základ dane	454,32	= Čiastkový základ dane	450,32
- NČZD	328,11	- NČZD	328,11
= Zdaniteľná mzda	126,21	= Zdaniteľná mzda	122,21
Preddavok na daň	23,98	Preddavok na daň	23,22
ČISTÁ MZDA	430,34	ČISTÁ MZDA	427,10

Zdroj: vlastné spracovanie.

Od roku 2020 zanikol nárok uplatniť si odpočítateľnú položku na zdravotné poistenie. Rovnaká situácia nastala aj v roku 2021, kedy minimálna mzda dosiahla vyššiu sumu ako samotná OP. V nasledujúcej tabuľke č. 7 si ukážeme výpočet čistého príjmu zamestnanca a daňovej povinnosti v prípade, že nemá nárok na uplatnenie OP.

Tabuľka č. 7 Výpočet čistého príjmu a daňovej povinnosti (daňové preddavky) v prípade neuplatnenia odpočítateľnej položky na zdravotné poistenie v roku 2021 (uvedené v eurách)

Rok 2021 – bez nároku na uplatnenie OP	
Hrubá mzda	623
Odpočítateľná položka na zdravotné poistenie	-
Vymeriavací základ pre výpočet zdravotného poistenia	623
Zdravotné poistenie	24,92
Vymeriavací základ pre výpočet sociálneho poistenia	623
Sociálne poistenie (9,4 %)	58,56
- Poistné spolu	83,48
= Čiastkový základ dane	539,52
- NČZD	375,95
= Zdaniteľná mzda	163,57
Preddavok na daň	31,08
ČISTÁ MZDA	508,44

Zdroj: vlastné spracovanie.

Odpočítateľné položky predstavujú z pohľadu štátu daňové výdavky. Daňovým výdavkom sú teda špeciálne daňové úľavy, ktoré využíva vláda na podporu určitých aktivít alebo daňovníkov v špeciálnych okolnostiach. Ministerstvo financií Slovenskej republiky pravidelne zverejňuje v rozpočte verejnej správy výšku daňových výdavkov viažucu sa ku konkrétnym „daňovým úľavám“. Nasledujúca tabuľka č. 8 zobrazuje detailnejší prehľad existujúcich daňových výdavkov podľa účelu ich použitia za rozpočtové obdobie 2021-2023, pričom by sme chceli podotknúť, že výška daňových výdavkov je kvôli ich vzájomnému ovplyvňovaniu sa len orientačná.⁴²

Na základe údajov v tabuľke č. 8, môžeme skonštatovať, že zamestnanecká prémie je aj z pohľadu daňových výdavkov štátneho rozpočtu dlhodobá na nulovej úrovni.

⁴² Ministerstvo financií Slovenskej republiky. *Rozpočet verejnej správy na roky 2021 až 2023*. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://www.mfsr.sk/files/archiv/18/Hlavnakniha.pdf> [cit. 2022-03-28].

Odvodovo odpočítateľná položka pre nízkopríjmových zamestnancov má za sledované obdobie klesajúci charakter daňových výdavkov, čo má za následok práve zvyšovanie minimálnej mzdy.

Tabuľka č. 8 Prehľad daňových výdavkov podľa ich účelu (v tis. eur)

	Daň	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Podpora trhu práce, zamestnanosti (prácou podmienené benefity)		211 957	180 408	259 303	190 040	192 479	196 656
Odvodová úľava pre dlhodobo nezamestnaných	DPFO, SP, ZP	2 065	813	514	325	205	130
Zamestnanecká prémie	DPFO, SP, ZP	0	0	0	0	0	0
Dohody o prácach vykonávaných mimo pracovný pomer	SP, ZP	77 695	81 587	85 675	89 967	94 475	99 208
Odvodová odpočítateľná položka pre nízkopríjmových	ZP	119 877	27 754	21 736	16 073	13 878	13 109
OOP pre dôchodcov na príjmy z dohôd do 200 eur	SP	10 523	21 400	21 736	22 024	22 270	22 558
13. a 14. plat (vrátane viacnásobného uplatňovania v 2021)	SP, ZP, DPFO	1 797	33 111	22 627	0	0	0
Nepeňažne príjmy (ubytovanie)	SP, ZP, DPFO	0	15 742	15 570	15 570	15 570	15 570
Nepeňažne príjmy (doprava)	SP, ZP, DPFO	0	0	0	12 458	12 458	12 458
Podpora mobility práce	SP, ZP, DPFO	0	0	33 623	33 623	33 623	33 623
Odpustenie SO - opatrenie	SP	0	0	57 822	0	0	0

Zdroj: Ministerstvo financií Slovenskej republiky. [elektronický zdroj] Dostupné na <<https://www.mfsr.sk/files/archiv/18/Hlavnakniha.pdf>> [cit. 2022-03-28].

Môžeme podotknúť, že v rámci budúcich predpokladov do roku 2023 Ministerstvo financií SR očakáva naďalej prepád daňových výdavkov súvisiacich s uplatňovaním odvodovo odpočítateľnej položky, v dôsledku čoho nastane celkový pokles daňových výdavkov vynaložených na podporu trhu práce a zamestnanosti.

4. 2 Vplyv pandémie Covid-19 na daňovú legislatívu v oblasti priamych daní v Slovenskej republike

Výrazný prepád slovenskej ekonomiky v dôsledku vypuknutia pandémie Covid-19 zapríčinil prijatie zmien a opatrení na stlmenie negatívnych dopadov. Ministerstvo financií SR tak pripravilo balík opatrení na zmiernenie dopadov koronavírusu pre zamestnancov, SZČO, malé a stredné podniky, ktoré upravuje zákon č. 67/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach vo finančnej oblasti (ďalej len „lex korona“).

4. 2. 1 Odklad platenia preddavkov na daň z príjmov

Ustanovenie lex korony podľa § 24 upravuje úhradu preddavkov na daň z príjmov, ktoré sú splatné počas obdobia pandémie. Na základe tohto ustanovenia nemali fyzické a právnické osoby povinnosť platiť preddavky na daň z príjmov splatné počas obdobia pandémie. Tento návrh sa týkal všetkých daňovníkov, ktorým klesli tržby (resp. príjem, alebo obrat) o viac ako 40%, a túto skutočnosť oznámili finančnej správe formou čestného vyhlásenia. Odklad platenia preddavkov na daň z príjmov bolo možné prvýkrát uplatniť na preddavky na daň z príjmov splatné v mesiaci máj 2020. Nezaplatené preddavky bol daňový subjekt povinný uhradiť v daňovom priznaní za zdaňovacie obdobie 2020, teda do 31. marca 2021.⁴³

Pokles čistého obratu a príjmov z podnikania a z inej SZČ sa zisťoval:⁴⁴

1. porovnaním tržieb aktuálneho mesiaca roku 2020 s tržbou rovnakého mesiaca roku 2019 alebo s mesačným priemerom tržieb za rok 2019 (ak podnikali celý rok 2019) a následné sa vypočítala ako percento poklesu obratu. Pre lepšie pochopenie uvádzame nižšie príklad na výpočet poklesu tržieb ak zamestnávateľ začal podnikat' v marci 2015. Jeho mesačné tržby za apríl 2019 boli vo výške 85 000 € a mesačné tržby za apríl 2020 poklesli na 65 000 €. Na základe výpočtu tento zamestnávateľ nemá nárok na odklad platenia preddavkov na daň z príjmov, nakoľko jeho pokles tržieb dosiahol 24 %, čo je menej ako 40 %,

⁴³ ČERNEGOVÁ, Anna. Odklad platby preddavkov na daň z príjmov pre právnické a fyzické osoby kvôli koronavírusu. 2020. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://www.podnikajte.sk/dan-z-prijmov/odklad-platby-preddavkov-dan-koronavirus> [cit. 2022-03-17].

⁴⁴ Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky. Odklad platenia preddavkov na daň z príjmov. 2020. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://podnikame.mhsr.sk/blog/2020/05/14/odklad-platenia-preddavkov-na-dan-z-prijmov/> [cit. 2022-03-17].

Tabuľka č. 9 Výpočet poklesu tržieb porovnaním tržieb aktuálneho mesiaca roku 2020 s tržbou rovnakého mesiaca roku 2019

	Rok	
	2019 (apríl)	2020 (apríl)
Tržby	85 000 €	65 000 €
Pokles	-	$(85\,000 - 65\,000) / 85\,000 = 0,24$ (po zaokrúhlení) * 100 = 24 %

Zdroj: vlastné spracovanie na základe MH SR.

2. v prípade, že zamestnávateľ alebo SZČO nevykonávali činnosť v rovnakom mesiaci predchádzajúceho roka 2019, výšku tržieb si za aktuálny mesiac museli porovnať s výškou tržieb za február 2020. Nasledujúci príklad zobrazuje situáciu kedy SZČO začala podnikat' na základe živnostenského oprávnenia v mesiaci január 2020. Za mesiac február 2020 dosiahla príjmy výške 3 500 €. V apríli 2020 jej však príjmy poklesli na 1 500 €. V takomto prípade má SZČO nárok na odklad platenia preddavkov na daň z príjmov za máj 2020, pretože jej pokles tržieb predstavoval 57 %, čo je viac ako 40 %.

Tabuľka č. 10 Výpočet poklesu tržieb na základe porovnania s výškou tržieb za február 2020

	Rok	
	2020 (február)	2020 (apríl)
Tržby	2 500 €	1 500 €
Pokles	-	$(3\,500 - 1\,500) / 3\,500 = 0,57$ (po zaokrúhlení) * 100 = 57 %

Zdroj: vlastné spracovanie na základe MH SR.

Odklad platenia preddavkov na daň z príjmov v období pandémie Covid-19 považujeme za pozitívne opatrenie, nakoľko daňovníci, ktorých výrazne zasiahla nepriaznivá situácia v tejto súvislosti, mohli použiť tieto finančné prostriedky na vyrovnanie sa so stratami.

4. 2. 2 Odpočet daňovej straty

V dôsledku negatívnych dopadov pandémie bolo taktiež prijaté opatrenie odpočtu daňovej straty. V rámci tohto opatrenia bolo možné odpočítať neuplatnené daňové straty za zdaňovacie obdobie ukončené v rokoch 2015 až 2018, avšak najviac v úhrnnej hodnote 1 000 000 eur. Využiť bolo možné len stratu, na ktorej odpočítanie mal daňovník nárok podľa Zákona o dani z príjmov v zdaňovacom období roku 2019 a nasledujúcich. To znamená bez časti daňovej straty, na ktorej odpočítanie daňovníkovi v predchádzajúcich zdaňovacích obdobiach zanikol nárok z dôvodu vykázania nedostatočnej výšky základu dane. Zvýhodnené umorenie straty bolo možné uplatniť len jednorazovo, a to v daňovom priznaní k dani z príjmov, u ktorého lehota na podanie uplynula v období od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020.

V praxi sme sa mohli stretnúť s viacerými spôsobmi odpočtu daňovej straty a preto si jeden z možných prípadov ukážeme na praktickom príklade.

Daňovník, ktorého je zdaňovacím obdobím kalendárny rok, vykázal za zdaňovacie obdobie roka:

- 2015 daňovú stratu vo výške 100 000 € (1/4 daňovej straty je 25 000 €),
- 2016 daňovú stratu vo výške 140 000 € (1/4 daňovej straty je 35 000 €),
→ Z dôvodu vykázania daňovej straty v daňovom priznaní k DPPO za zdaňovacie obdobie 2016 mu však zanikol nárok na odpočítanie prvej štvrtiny vykázanej za zdaňovacie obdobie roka 2015 vo výške 25 000 €.
- 2017 základ dane vo výške 25 000 €, → V zdaňovacom období roka 2017 si daňovník od zisteného základu dane mohol odpočítať časť z druhej štvrtiny daňovej straty vykázanej v zdaňovacom období roka 2015 (25 000 €), ale len do výšky dosiahnutého základu dane, t. j. 20 000 €, z dôvodu dosiahnutia nedostatočnej výšky základu dane za zdaňovacie obdobie 2017 prepadlo daňovníkovi umoriť 5 000 EUR z vykázanej daňovej straty za rok 2015.
- 2018 základ dane vo výške 25 000 €,
- 2019 základ dane vo výške 100 000 €.
→ Na odpočítanie v nasledujúcich zdaňovacích obdobiach 2018 a 2019 mu zostala daňová strata za zdaňovacie obdobie roka 2015 vo výške 50 000 €. Taktiež,

daňovníkovi z dôvodu dosiahnutia nízkeho základu dane za zdaňovacie obdobie 2017 zanikol nárok na odpočítanie prvej štvrtiny z daňovej straty vykázanej za zdaňovacie obdobie roka 2016 vo výške 35 000 €. Na odpočítanie v nasledujúcich zdaňovacích obdobiach (2018, 2019 a 2020) ostali daňovníkovi tri štvrtiny daňovej straty vykázanej za zdaňovacie obdobie roka 2016 vo výške 105 000 €.

→V zdaňovacom období roka 2018 si daňovník od zisteného základu dane odpočítal tretiu štvrtinu daňovej straty vykázanej za zdaňovacie obdobie roka 2015 vo výške 25 000 €. Na odpočítanie v nasledujúcom zdaňovacom období 2019 mu ostala posledná časť - štvrtina daňovej straty vykázanej za zdaňovacie obdobie 2015 vo výške 25 000 €. Z dôvodu nedostatočnej výšky dosiahnutého základu dane daňovníkovi zanikol nárok na odpočítanie druhej štvrtiny daňovej straty vykázanej za zdaňovacie obdobie roka 2016 vo výške 35 000 €. Na odpočítanie v nasledujúcich zdaňovacích obdobiach mu ostali posledné dve štvrtiny daňovej straty vykázanej za zdaňovacie obdobie roka 2016 vo výške 70 000 €.

→Daňovník v daňovom priznaní k DPPO za zdaňovacie obdobie roka 2019 môže od vyčísleného základu dane vo výške 100 000 € odpočítať poslednú štvrtinu daňovej straty vykázanej za zdaňovacie obdobie roka 2015 v plnej výške 25 000 € a posledné dve štvrtiny daňovej straty vykázanej za zdaňovacie obdobie roka 2016 pre roky 2019 a 2020 vo výške 70 000 €, t. j. súčet možných daňových strát na odpočítanie za zdaňovacie obdobie 2019 je 95 000 €.

V nadväznosti na uplatnenie takéhoto odpočtu daňových strát je daňovník povinný viesť evidenciu, akú výšku z ktorej daňovej straty odpočítal, aby vedel v nasledujúcich zdaňovacích obdobiach uplatniť odpočet zostávajúcej časti neuplatnených daňových strát podľa pravidiel ustanovených v zákone o dani z príjmov. Ak zdaňovacím obdobím daňovníka je hospodársky rok, môže uplatniť odpočet daňovej straty v daňovom priznaní len v prípade, že jeho zdaňovacie obdobie skončí najskôr 31. októbra 2019, t. j. zákonná základná 3-mesačná lehota na podanie daňového priznania uplynie v januári 2020.

Uvedená úprava sa teda nevzťahuje na zdaňovacie obdobie daňovníka, ktorý má napr. zdaňovacie obdobie od 1. októbra 2018 do 30. septembra 2019, ale odpočet úhrnu daňových strát si môže uplatniť v daňovom priznaní až za zdaňovacie obdobie od 1.

októbra 2019 do 30. septembra 2020 (odpočet úhrnu daňových strát nemôže byť uplatnený počas dvoch zdaňovacích období).⁴⁵

Môžeme zhrnúť, že daňové straty sú prirodzenou súčasťou podnikateľského prostredia. Ak má štát záujem o podporu zdravého podnikateľského prostredia, nemal by ho deformovať alebo obmedzovať formou zavádzania reštriktívnych pravidiel odpočtu daňových strát, ktoré majú za následok zvýšenie efektívnej sadzby dane⁴⁶. Naopak, je potrebné zvážiť ich uvoľnenie, keďže môžu byť „vstupnou bránou“ pri realizácii projektov, ktoré vyžadujú významné investície s dlhodobou návratnosťou. Práve tieto zväčša bývajú aj projektmi s vyššou pridanou hodnotou a majú potenciál priniesť väčšie celkové benefity pre ekonomiku.⁴⁷

⁴⁵ *Odpočet daňovej straty*. 2020. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://slk.mazars.sk/Home/Postrehy/COVID-19-Vas-biznis/Danove-otazky/Odpocet-danovej-straty-prakticke-priklady> [cit. 2022-03-17].

⁴⁶ Efektívna sadzba dane – predstavuje skutočnú výšku daňového zaťaženia konkrétneho daňového subjektu.

⁴⁷ Slovenská komora daňových poradcov. *Straty a ich posudzovanie z daňového hľadiska*. Bratislava. 2020. ročník 02/2020. ISSN 2644-688X, s 6-9. [elektronický zdroj] Dostupné na [https://www.skdp.sk/webnew/main.nsf/0/34bc56f7958ccbb0c12585e60046434f/\\$FILE/bulletin%20SKDP%2002_2020.pdf](https://www.skdp.sk/webnew/main.nsf/0/34bc56f7958ccbb0c12585e60046434f/$FILE/bulletin%20SKDP%2002_2020.pdf) [cit. 2022-04-12].

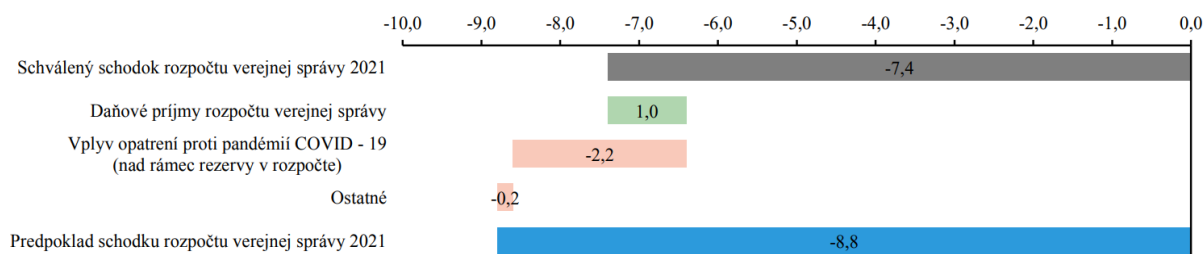
5 Diskusia

Ministerstvo financií koncom roka 2021 vypracovalo prehľad o očakávanej skutočnosti za rok 2021 v porovnaní so schváleným rozpočtom verejnej správy na rok 2021.

V tomto dokumente je upravená výška schodku verejnej správy, výdavky vynaložené v súvislosti s Covid-19, či daňové príjmy. Z tohto dôvodu sme sa rozhodli v tejto časti diplomovej práce venovať hlavným rozdielom vývoja verejných financií oproti stanoveným cieľom v schválenom štátnom rozpočte.

Z dôvodu horšieho priebehu pandémie, bolo potrebné v priebehu roka 2021 prijať novelu zákona o štátnom rozpočte, ktorá umožnila navýšiť výdavky štátneho rozpočtu a tým bolo možné financovanie opatrení vlády v súvislosti s ochorením Covid-19. Na rok 2021 bol schválený schodok rozpočtu verejnej správy na úrovni -7,41% HDP. V dôsledku zle vyvíjajúcej sa situácie bolo však nutné deficit navýšiť o 1,4 p. b. HDP na 8,8%. Spomenuté údaje sú zobrazené v nasledujúcom grafe č. 9.

Graf č. 9 Vývoj schodku rozpočtu verejnej správy za rok 2021 (v % HDP)

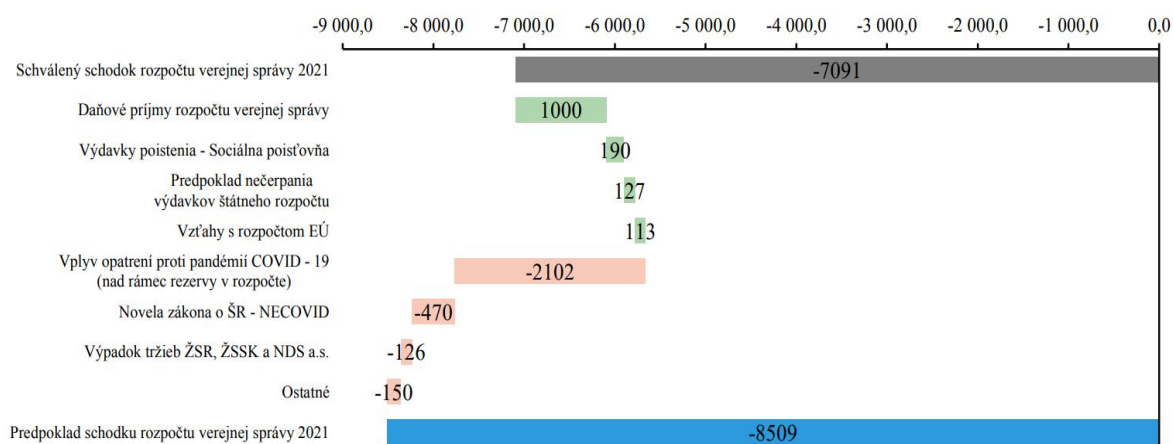
(+ predstavuje pozitívny vplyv na schodok rozpočtu verejnej správy - znižuje ho),

(- predstavuje negatívny dopad na schodok rozpočtu verejnej správy - zvyšuje ho).

Zdroj: Ministerstvo financií Slovenskej republiky. [elektronický zdroj] Dostupné na <<https://www.mfsr.sk/files/archiv/19/Sprava.pdf>> [cit. 2022-03-29].

V nasledujúcom grafe č. 10 poukážeme na schodok rozpočtu verejnej správy, ktoré výšku štátneho rozpočtu dodatočne ovplyvnili. Pri analýze sme vychádzali zo zverejnenej správy MF SR o predpokladanom vývoji rozpočtu verejnej správy v porovnaní s pôvodne schváleným rozpočtom verejnej správy za rok 2021.

Graf č. 10 Negatívne a pozitívne vplyvy na vývoj schodku verejnej správy za rok 2021 (v mil. eur)

(+ predstavuje pozitívny vplyv na schodok rozpočtu verejnej správy - znižuje ho),
 (- predstavuje negatívny dopad na schodok rozpočtu verejnej správy - zvyšuje ho).

Zdroj: Ministerstvo financií Slovenskej republiky. [elektronický zdroj] Dostupné na <<https://www.mfsr.sk/files/archiv/19/Sprava.pdf>> [cit. 2022-03-29].

Negatívne vplyvy na schodok rozpočtu verejnej správy:

Ako vidíme na grafe č. 10, najväčší negatívny vplyv na vývoj verejných financií oproti pôvodne schválenému rozpočtu verejnej správy predstavovalo financovanie opatrení súvisiacich s bojom proti pandémie Covid-19 v celkovej výške 2,1 mld. eur. Z celkových očakávaných výdavkov na boj s pandemiou Covid-19 vo výške 3,2 mld. eur mal dodatočný negatívny vplyv na schodok rozpočtu verejnej správy len 2,1 mld. eur, nakoľko rozpočet už obsahoval „Rezervu na negatívne vplyvy pandémie ochorenia Covid-19“. Išlo predovšetkým o Covid výdavky v celkovej výške 1,8 mld. eur zahrnuté v novele zákona o štátnom rozpočte, ktorými sa krylo najmä pokračovanie plošných programov prvej pomoci++, špecifické programy pomoci pre najviac zasiahnuté sektory a navýšené výdavky v zdravotníctve, v súvislosti s vakcináciou a testovaním. K navýšeniu schodku prispeli aj výdavky poistenia Sociálnej poisťovne (pandemická PN, pandemická OČR a predĺženie podpory v nezamestnanosti), ktoré súviseli s pandemiou a neboli súčasťou pôvodne schváleného rozpočtu Sociálnej poisťovne. Pandemické dávky predstavovali navýšenie o 290 mil. eur. Súčasťou novely zákona o štátnom rozpočte na rok 2021 boli aj výdavky nesúvisiace s pandemiou Covid-19. Pri týchto výdavkoch sa očakával vplyv na schodok rozpočtu verejnej správy vo výške 470 mil. eur.

Ďalším negatívnym vplyvom na schodok štátneho rozpočtu bol výpadok príjmov z tržieb spoločnosti rezortu dopravy vo výške 126 mil. eur. Najväčší výpadok príjmov nastal pri Národnej diaľničnej spoločnosti, a. s., a to takmer 71 mil. eur, predovšetkým z

dôvodu očakávaných nižších ako rozpočtovaných príjmov z tržieb za diaľničné známky a očakávaných nižších príjmov z programu EÚ na prepájanie Európy. Železničná spoločnosť Slovensko taktiež zaznamenala výpadok tržieb s ohľadom na znížený dopyt obyvateľov po verejnej doprave počas pandémie o takmer 49 mil. eur.⁴⁸

Pozitívne vplyvy na schodok rozpočtu verejnej správy:

V dôsledku prepuknutia pandémie Covid-19 bol schodok rozpočtu verejnej správy ovplyvnený poklesom daňových príjmov. Bolo to hlavne z dôvodu výrazného prepadu ekonomickej aktivity, ktorá mala za následok zásah do ziskov firiem, či pokles pracovnej aktivity na trhu práce. Na základe správy Ministerstva financií SR, však môžeme povedať, že klesajúci trend daňových príjmov, koncom roka 2021 nahradilo postupné oživenie týchto príjmov. K vyšším základniam pre daňovo-odvodové príjmy pomohla dynamickejšia inflácia a rýchlejší rast miezd. Zhoršujúcu sa situáciu teda oživil daňové príjmy, ktoré prispeli k rýchlejšiemu zotaveniu ekonomiky na úroveň 1,0 % HDP, resp. 1,0 mld. eur.⁴⁹

Na záver môžeme zhrnúť, že schodok štátneho rozpočtu bol ovplyvnený viac negatívnym vplyvom (dodatočné výdavky v celkovej hodnote 2,1 mld. eur) ako pozitívnym (nárast daňových príjmov v hodnote 1,0 mld. eur). Z tohto dôvodu považujeme vývoj verejných financií za negatívne ovplyvnený v priebehu pandémie Covid-19.

⁴⁸ Ministerstvo financií Slovenskej republiky. *Správa o očakávanej skutočnosti za rok 2021 v porovnaní so schváleným rozpočtom verejnej správy na rok 2021*. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://www.mfsr.sk/files/archiv/19/Sprava.pdf> [cit. 2022-03-29].

⁴⁹ Tamtiež.

Záver

Hlavným cieľom predkladanej diplomovej práce bolo zosumarizovať jednak „aktuálne“ otázky daňovej politiky pretransformované do konkrétnych zmien v slovenskom daňovom systéme, ako aj zhodnotiť niektoré už existujúce „opatrenia“ v súvislosti s ich dopadom na daňové subjekty a na verejné financie (príjmy) celkovo. Na splnenie hlavného cieľa sme si zadefinovali aj čiastkové ciele – špecifikovať miesto daňovej politiky v rámci hospodárskej a fiškálnej politiky a zmapovať názory domácich, ako aj zahraničných ekonómov v súvislosti s danou problematikou, poukázať na behaviorálne aspekty daňovej politiky a rovnako súčasné trendy zdaňovania v krajinách OECD, rozobrať jednotlivé zmeny v legislatívnej úprave zákona o dani z príjmov, poukázať na dopady v týchto zmenách a analyzovať jednotlivé dopady vybraných zmien v oblasti priamych daní v Slovenskej republike na daňové subjekty a verejné financie. Pri naplnení hlavného a čiastkových cieľov sme dospeli k týmto záverom:

Daňová politika je súčasťou fiškálnej politiky, ktorá je súčasťou hospodárskej politiky. Vzťah medzi jednotlivými politikami je natoľko úzky, že dopady hospodárskej politiky sa prenášajú do daňovej politiky a naopak. To znamená, že ak chce štát prostredníctvom hospodárskej politiky ovplyvniť dianie vo vnútornej ekonomike, využíva na to parciálne politiky, ktoré sú jej súčasťou. Môžeme skonštatovať, že daňová politika slúži ako nástroj na plnenie cieľov hospodárskej politiky. Väčšina domácich, ako aj zahraničných autorov sa s daným stanoviskom zhoduje.

Efektívnosť daňovej politiky zabezpečuje efektívnu alokáciu zdrojov. Dane predstavujú peňažné prostriedky vyberané od právnických a fyzických osôb do štátneho rozpočtu. Tento presun sa však nie vždy zaobíde bez dodatočných nákladov. V našej práci sme sa venovali vplyvu vysokého daňového zaťaženia subjektov na verejné financie. Dospeli sme k záveru, že nadmerným daňovým zaťažením dochádza k vyhybaniu sa plneniu daňovej povinnosti zo strany daňových subjektov. Za dôležitý faktor smerujúci k daňovej efektívnosti považujeme správne nastavenie výšky zdanenia vo vzťahu k daňovým subjektom.

Zo súčasných trendov v zdaňovaní krajín OECD za podstatné považujeme zistenie, že Slovenská republika spomedzi ostatných krajín OECD zaznamenala v sledovanom období najvýraznejší nárast pomeru daní k HDP, t. j. o 6,7 %. Inak povedané, daňové príjmy SR rástli rýchlejším tempom ako HDP. Z hľadiska prorastovosti daňového mixu

sme dospeli k záveru, že Slovenská republika patrí medzi krajiny, ktoré dosahujú najvyšší podiel príjmov z „viac škodlivých daní“. Najvyšší podiel daňových príjmov tvoria príspevky na sociálne zabezpečenie. Pre ekonomický rast a inklúziu sú najviac škodlivé dane, ktoré zaťažujú pracovnú aktivitu. Z tohto dôvodu by bolo podľa nás vhodné zmeniť štruktúru daňového zaťaženia, a to znížením zaťaženia práce a naopak zvýšením daní, ktoré zaraďujeme medzi „menej škodlivé“. Tým by sa mohol podporiť ekonomický rast Slovenska, ktorý je aj v dôsledku negatívneho vplyvu pandémie Covid-19 vysoko potrebný.

Daňové zvýhodnenia v rámci zdaňovania príjmov fyzických osôb neboli vždy nastavené efektívne. Zistili sme, že k neefektívnosti dochádza práve tým, že dané úľavy sú legislatívne viazané na životné minimum, ktoré rastie pomalšie ako nominálne mzdy, v dôsledku čoho dochádza k efektu tichého zdanenia. Typickým príkladom negatívnej dane bola zamestnanecká prémie, či odpočítateľná položka na zdravotných odvodoch. Môžeme teda zhrnúť, že dané zvýhodnenia nepovažujeme za účinné, nakoľko boli stanovené pevnou sumou, ktorá sa spolu s rastom nominálnych miezd nemenila, až došlo k zániku. Odporúčali by sme pre podobne stanovené úľavy uplatňovať prostredníctvom určitého koeficientu.

Paušálne výdavky prešli vývojom, ktorý v konečnom dôsledku pozitívne ovplyvnil fyzické osoby podnikajúce podľa § 6 ods.1, § 6 ods. 2, § 6 ods. 4 zákona o dani z príjmov. Dôsledkom prijatých zmien bolo zníženie daňovej povinnosti, hlavne z dôvodu zvýšenia percentuálnej výšky výdavkov zo 40% na 60%. Za podstatné tiež považujeme zrušenie mesačného limitu pre uplatnenie paušálnych výdavkov. Pozitívne to ovplyvnilo daňovníkov, ktorí začali svoju podnikateľskú činnosť v priebehu zdaňovacieho obdobia. Ako ďalšie pozitívum smerom k daňovým subjektom považujeme zvýšenie ročného limitu paušálnych výdavkov zo sumy 5 040 eur na 20 000 eur.

Zdaňovanie podielov na zisku spoločností je jeden z rozhodujúcich faktorov v prípade prorastovosti daňového mixu. V prípade vysokých daní bude cieľom právnických osôb obchádzať daňové povinnosti prenosom ziskov do krajín, kde je miera daňového zaťaženia nižšia. Ak má štát záujem o podporu zdravého podnikateľského prostredia, nemal by v oblasti odpočtu daňových strát zavádzať reštriktívne opatrenia. Z tohto dôvodu v období pandémie vláda Slovenskej republiky prijala opatrenie za účelom zmiernenia následkov Covid-19, t. j. možnosť uplatniť si odpočet daňovej straty vykázanéj za zdaňovacie obdobia 2015 až 2018.

V rámci skúmania dopadov pandémie Covid-19 na daňovú legislatívu v oblasti priamych daní v Slovenskej republike sme dospeli k záveru, že v dôsledku poklesu výkonnosti slovenskej ekonomiky Ministerstvo financií Slovenskej republiky pripravilo balík opatrení na zmiernenie dopadov koronavírusu pre zamestnancov, SZČO, malé a stredné podniky. V dôsledku financovania spomínaných opatrení bolo nutné dodatočne upraviť výšku verejných výdavkov. Toto navýšenie verejných výdavkov považujeme za negatívny vplyv na schodok rozpočtu verejnej správy. Na druhej strane je však potrebné dodať, že uvedená úprava verejných výdavkov bola potrebná z viacerých hľadísk akými sú napríklad pomoc nízkopríjmovým skupinám obyvateľstva, ale aj na oživenie ekonomiky. Okrem toho bol v danom období zaznamenaný aj rast inflácie. V dôsledku rastúcej inflácie sa síce navýšili príjmy plynúce do štátneho rozpočtu, no v konečnom dôsledku nepovažujeme tento jav ako pozitívny, nakoľko sa so zvyšujúcou infláciou znižuje reálna hodnota peňazí v čase.

Zoznam použitej literatúry

KNIŽNÉ ZDROJE

1. BEŇOVÁ, Elena a kol. *Financie a mena*. Bratislava: Wolters Kluwer. 2007, 118 s. ISBN 80-8078-0315.
2. GÚČIK, Marian a kol. *Manažment cestovného ruchu – Daňová politika v cestovnom ruchu*. Knižnica cestovného ruchu, Banská Bystrica: Slovak – Swiss Tourism. 2 prepracované vydanie. 2010. 198 s. ISBN 978-80-89090-67-9
3. Khaled Abdel-Kader – Ruud A. de Mooij a kol. *Tax policy and Inclusive Growth*. IMF
4. Mankiw G. N. – Weinzierl, M. – Yagan, D. *Optimal Taxation in Theory and Practice*. Journal of Economic Perspectives. Roč. 23, č. 4, 2009. s. 147-74.
5. SAMUELSON, Paul A. – NORDHAUS, William D. *Ekonomía I*. 1 vyd. 1992. 382 s. Bratislava: Bradlo. ISBN 80-7127-03X.
6. SCHULTZOVÁ, Anna a kol. *Daňové sústavy štátov Európskej únie*. Bratislava: Ekonóm. 2012. 11 s. ISBN 978-80-225-3457-4.
7. SCHULTZOVÁ, Anna a kol. *Daňovníctvo – Daňová teória a politika I.*, Bratislava: Iura Edition. 2011. 260 s. ISBN 978-80-8078-407-2.
8. SIVÁK, Rudolf a kol. *Verejné financie*. Bratislava: Wolters Kluwer. 2007. 311 s. ISBN 80-8078-0944.
9. ŠREIN, Zdeněk. *Mechanismy hospodárskej politiky a Evropské unie*. Ústí nad Labem. 2008. 252-253 s. ISBN 97-8807-4140-778.
10. ŠULC, Zdislav. *Stát a ekonomika (Příspěvek k teorii hospodárskej politiky)*. 1 vyd. Praha: Karolinum, 2004. 350 s. ISBN 80-246-0817-0.
11. Working Papers. Č. 271, 2020. s. 38. ISBN 9781513561561.
12. ZUBAĽOVÁ, Alena – GERULOVÁ, Lukrécia – GEŠKO, Martin. *Daňové teórie a ich využitie v praxi*. Bratislava: Iura Edition, 2008. 198 s. ISBN 978-80-8078-2283.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

1. BURÁK, Emil. *Daňová politika a daňová ilúzia*. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://www.danovecentrum.sk/clanok-z-titulky/danova-politika-a-danova-iluzia.htm> [cit. 2021-11-18].

2. ČERNEGOVÁ, Anna. *Odklad platby preddavkov na daň z príjmov pre právnické a fyzické osoby kvôli koronavírusu*. 2020. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://www.podnikajte.sk/dan-z-prijmov/odklad-platby-preddavkov-dan-koronavirus> [cit. 2022-03-17].
3. ČERVENÁ, Karolína – VARTAŠOVÁ, Anna. *Základy zdaňovania (v interakcii ekonómie a práva)*. Vysokoškolská učebnica. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. ISBN 978-80-574-0013-4. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://unibook.upjs.sk/img/cms/2021/pravf/zaklady-zdanovania.pdf> [cit. 2021-11-24].
4. ČERVENÁ, Katarína – PRIEVOZNÍKOVÁ, Karin. *Daňová politika verzus ekonomická efektívnosť v období krízových javov*. [elektronický zdroj] Dostupné na https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/files/Verejnafinancnicinnost/CervenkaKarolina.pdf [cit. 2021-11-02].
5. DIXIT, A. *Tax policy in open economies*. Handbook of public economies. 1985 – Elsevier. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://econpapers.repec.org/bookchap/eeepubchp/1-06.htm> [cit. 2021-11-18].
6. Finančná správa Slovenskej republiky. *Všeobecná charakteristika zamestnaneckej prémie*. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://podpora.financnasprava.sk/036565-V%C5%A1eobecn%C3%A1-charakteristika-zamestnaneckej-pr%C3%A9mie-ZP> [cit. 2022-03-14].
7. Finančná správa Slovenskej republiky. *Výdavky percentom z príjmov* [elektronický zdroj] Dostupné na <https://podpora.financnasprava.sk/270033-V%C3%BDdavky-percentom-z-pr%C3%ADjmov-> [cit. 2022-03-14].
8. CHOVCULIAK, Róbert – POTOČÁR, Radovan. *Práca, zamestnanosť a regulácie trhu*. In: Sociálny štát: realita namiesto mýtov. Bratislava: Konzervatívny inštitút N. R. Štefánika, 2020. ISBN 978-80-89121-19-9, s. 68-69. [elektronický zdroj] Dostupné na https://www.researchgate.net/publication/347951205_SOCIALNY_STAT_REALITA_NAMIESTO_MYTOV_Welfare_State_Reality_Instead_of_Myths_incl_the_Summary_in_English [cit. 2022-03-27].
9. Inštitút finančnej politiky – MF SR. *Koronavirus si vyberá svoju daň*. [elektronický zdroj] Dostupné na https://www.mfsr.sk/files/archiv/24/2020_04_DV_20200422_final.pdf [cit. 2022-03-14].

10. KOVÁČ, Filip. *Lafferova krivka – teória a prax*. Problems and prospects of territories socio-economic development. In: Collections of Materials of the 2nd International Scientific Conference. [elektronický zdroj]. 1 vyd. Poland, 2013. 36-37 s. ISBN 978-966-2261-48. Dostupné na https://www.wszia.opole.pl/ebook/1_2013.pdf#page=37 [cit. 2022-02-09].
11. LAČNÝ, Martin. *Významové odtiene pojmu hospodárska politika*. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://www.unipo.sk/public/media/21957/11%20Lacny.pdf> [cit. 2022-01-18].
12. Ministerstvo financií Slovenskej republiky. *Návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2022 až 2024*. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://www.mfsr.sk/files/archiv/55/Hlavnakniha.pdf> [cit. 2022-02-16].
13. Ministerstvo financií Slovenskej republiky. *Rozpočet verejnej správy na roky 2021 až 2023*. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://www.mfsr.sk/files/archiv/18/Hlavnakniha.pdf> [cit. 2022-03-28].
14. Ministerstvo financií Slovenskej republiky. *Správa o očakávanej skutočnosti za rok 2021 v porovnaní so schváleným rozpočtom verejnej správy na rok 2021*. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://www.mfsr.sk/files/archiv/19/Sprava.pdf> [cit. 2022-03-29].
15. Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky. *Odklad platenia preddavkov na daň z príjmov. 2020*. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://podnikame.mhsr.sk/blog/2020/05/14/odklad-platenia-preddavkov-na-dan-z-prijmov/> [cit. 2022-03-17].
16. *Odpočet daňovej straty. 2020*. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://slk.mazars.sk/Home/Postrehy/COVID-19-Vas-biznis/Danove-otazky/Odpocet-danovej-straty-prakticke-priklady> [cit. 2022-03-17].
17. OECD. „*Revenue Statistics 2021*“. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://www.oecd.org/tax/revenue-statistics-2522770x.htm> [cit. 2022-01-25].
18. OECD. „*Taxing Wages 2021*“. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://www.oecd.org/tax/taxing-wages-20725124.htm>. [cit. 2022-01-25].
19. SCHULTZOVÁ, Anna – BENKO, Peter. *Behaviorálne aspekty výberu daní*. Ekonomické rozhľady. 47. Bratislava. 3/2018. 17 s. [elektronický zdroj] Dostupné na https://euba.sk/www_write/files/SK/ekonomickerozhlady/2018/er3_2018_schultzo_vabenko_fulltext.pdf [cit. 2021-11-18].

20. Slovenská komora daňových poradcov. *Straty a ich posudzovanie z daňového hľadiska*. Bratislava. 2020. ročník 02/2020. ISSN 2644-688X, s 6-9. [elektronický zdroj] Dostupné na [https://www.skdp.sk/webnew/main.nsf/0/34bc56f7958ccbb0c12585e60046434f/\\$FILE/bulletin%20SKDP%2002_2020.pdf](https://www.skdp.sk/webnew/main.nsf/0/34bc56f7958ccbb0c12585e60046434f/$FILE/bulletin%20SKDP%2002_2020.pdf) [cit. 2022-04-12].
21. ŠPALEK, Jiří – ŠPAČKOVÁ, Zuzana. *Daňové úniky v laboratoři: Vliv kontextu na ochotu platit daně. (Tax evasion in the lab: How context affects tax compliance.)* In: Politická ekonomie. 2016. Ročník 64, číslo 5. s 524-540. ISSN 0032-3233. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://polek.vse.cz/pdfs/pol/2016/05/02.pdf> [cit. 2022-01-31].
22. TAX FOUNDATION. International tax competitiveness Index 2021. [elektronický zdroj] <https://files.taxfoundation.org/20211014170634/International-Tax-Competitiveness-Index-2021.pdf> [cit. 2021-11-23].
23. Všeobecná zdravotná poisťovňa. *Odpočítateľná položka*. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://www.vszp.sk/platitelia/platenie-poistneho/odpocitatelna-polozka/> [cit. 2022-03-14].
24. Zákon o dani z príjmov č. 395/2012 Z. z. [elektronický zdroj] Dostupné na <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2012-395> [cit. 2022-03-14].
25. *Zamestnanecká prémie a povinnosti zamestnávateľov*. [elektronický zdroj] Dostupné na <http://www.ulclegal.com/media/a542/file/item/sk/0000/3cgcX8ZL.pdf> [cit. 2022-03-14].